

Fransa Hayat Bilgisi (Dünyayı Sorgulamak) Dersi Öğretim Programının Disiplinlerarasılık Bağlamında İncelenmesi

Investigation of French Life Sciences (Questioning the World) Curriculum in the Context of Interdisciplinarity

İlyas Kara¹, Ahmet Tokmak²

¹Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, ilyas.kara@amasya.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0003-4755-0037>)

²Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, tokmak87@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-3902-5825>)

Geliş Tarihi: 03.03.2023

Kabul Tarihi: 08.06.2023

ÖZ

Fransa'daki ilkokullarda Hayat Bilgisi dersi kapsamında okutulmakta olan Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programını disiplinlerarasılık bağlamında incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda Dünyayı Sorgulamak adlı dersin Fransa'daki ilkokulların 1., 2. ve 3. sınıf seviyelerinde okutulduğu, öğretim programının genel yapısının; genel amaçlar – beceriler – içerik (temalar, konular, kazanımlar, alt kazanımlar, eğitim durumları) – öğrenmelerin kesişmesi şeklinde oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programında yer alan genel amaçların ayrıntılı bir biçimde açıklandığı tespit edilmiştir. Öğretim programında çeşitli kategorilerde toplamda 14 becerinin yer aldığı belirlenmiştir. Öğretim programının içerik bölümünde; temaların ve konuların yer aldığı, her konuya yönelik ana kazanımların, ana kazanımlar kapsamındaki alt kazanımların ve bu alt kazanımlara yönelik değinilmesi gereken hususların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra her kazanımla ilgili eğitim durumlarına (öğrenciler için kaynaklar, örnek aktiviteler ve örnek durumlar) yönelik bilgilerin verildiği tespit edilmiştir. Öğretim programının son bölümünün “öğrenmelerin kesişmesi” olarak adlandırıldığı ve dersin disiplinlerarası yönüne ilişkin açıklamaların yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Programda değerlendirmeye yönelik herhangi bir bölümün olmadığı ve içerik bölümünde yer alan eğitim durumlarında da değerlendirmeye ilgili bilgilere yer verilmediği saptanmıştır. Öğretim programında içeriğin sınıf seviyelerine göre değil de ilkokulun ilk üç sınıfını kapsayacak şekilde bir bütün olarak düzenlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fransa, hayat bilgisi, dünyayı sorgulamak, öğretim programı, disiplinlerarasılık.

ABSTRACT

In this research, which aims to study the Curriculum of Questioning the World, which is taught within the scope of Life Sciences course in primary schools in France, in the context of interdisciplinarity, a qualitative research approach, document analysis method was used. The data of the study were analyzed by descriptive analysis method. The research concluded that the course, Questioning the World is taught at the 1st, 2nd and 3rd grades of primary schools in France, and the general structure of the curriculum is designed as the intersection of general objectives - skills - content (themes, topics, achievements, sub-achievements, educational situations) - learning. It was determined that the general objectives in the curriculum were defined in detail and the curriculum included a total of 14 skills in various categories. The content section of the curriculum included themes and subjects, main outcomes for each subject, sub-achievements within the scope of main achievements and issues to be addressed for these sub-

achievements. In addition, it was determined that information on educational situations (resources, sample activities and sample situations for students) related to each outcome was given. The last section of the curriculum, "intersection of learning" included definitions about the interdisciplinary aspect of the course. It was found that there was not an evaluation section in the curriculum and the educational situations in the content section did not include information about evaluation. It was observed that the content of the curriculum was designed as a whole to cover the first three grades of primary school rather than designing according to grade levels.

Keywords: France, life sciences, questioning the world, curriculum, interdisciplinarity.

GİRİŞ

Bilgi, ulaşım ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmelerle birlikte dünya, sürekli olarak değişmekte ve gelişmektedir. İnsan yaşamında ve doğada meydana gelen bu hızlı değişimler yenilenme ihtiyacı meydana getirmektedir (Duman & Akbey, 2003). Çünkü eğitim dönemin şartları ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmektedir. Toplumsal ihtiyaçlar ise çok değişik alanlarda ve çok çeşitli biçimlerde olabilmektedir. Bu nedenle eğitimde disiplinlerarası yaklaşımın önemi büyüktür (Turna & Bolat, 2015). 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde disiplinlerarası yaklaşım bilimsel araştırmalarda önemli bir yer edinmiştir (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu [UNESCO], 1986). Disiplinlerarası yaklaşım edinmiş olduğu bu yeri içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda her geçen gün daha da sağlamlaştırmıştır. Çeşitli bilim dallarının ortaya çıkması, gerek fen bilimlerinin gerekse sosyal bilimlerin ayrışması bu bilim dallarına yönelik bilgilerin bütüncül bir bakış açısıyla öğrenilmesini zorlaştırmıştır. Bu güçlüğün üstesinden disiplinlerarası yaklaşımla gelinebileceği düşünülmüştür (Newell, 2001).

Bilimsel ve teknolojik ilerlemelerle birlikte oluşan yeni ve farklı araştırma alanlarında tek disipline bağlı kalınmamakta, bu disiplinleri destekleyen diğer disiplinlerden de yararlanılmaktadır. Genç bireylerin çok disiplinli alanlarda eğitim görmeleri önemli bir ihtiyaç haline gelmektedir. Disipliner öğretim, matematik ve tarih gibi belirli bir konu alanı kapsamında yapılan öğretimdir. Tanımlanmış olan konu alanlarının belirli amaçlar kapsamında anlamlı ve sistematik olarak bir araya getirilmesi ve sunulması olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 1996). Diğer bir ifadeyle disiplinlerarası yaklaşım; bir konunun incelenmesi amacıyla birden fazla disiplinin birikimini sistematik olarak işe koşan program anlayışıdır (Jacobs, 1989).

Disiplin ifadesi Türk Dil Kurumu tarafından "öğretim konusu olan ya da olabilecek bilgilerin bütünü" şeklinde tanımlanmakta ve bilim dalı olarak adlandırılmaktadır. Disiplinlerarasılık ise adından da anlaşılacağı üzere farklı disiplinlerin belirli bir amaç doğrultusunda, bir arada ve sistematik bir biçimde kullanılması durumudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde disiplinlerarasılıkta belirli bir konuyu farklı disiplinlere ait bilgilerle ele alma söz konusudur. Alanyazında disiplinlerarasılık kavramına yönelik çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Apostel (1970) disiplinlerarasılığı, iki veya daha çok disiplin arasındaki etkileşim olarak tanımlamaktadır. Aybek (2001) ise disiplinlerarasılığı; öğrencilerin farklı bilim dallarındaki bilgileri birleştirip bütünleştirmesini sağlayan ve onları üst düzey düşünmeye sevk eden bir yaklaşım olarak ifade etmektedir. Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi disiplinlerarasılıkta bir konu, kavram, tema veya duruma birden fazla disipline ait bilgilerle bütüncül bir biçimde yaklaşma söz konusudur. Erickson (1995) çalışmasında, disiplinlerarasılığı değişik disiplinlere ait olan kavramların kavramsal entegrasyonu şeklinde tanımlamıştır. Stember (1998) disiplinlerarası yaklaşımı, disiplinlerde yapılan bütüleştirme faaliyeti olarak görmektedir. Hatta daha öteye giderek birtakım değişimler gerektiren girişimler olarak nitelendirmiştir. Alanyazında disiplinlerarası yaklaşıma ilişkin yapılan tanımlamalarda, farklı alanlardaki konuların birleştirildiği ve bunların ilişkili olduğu, bazı ders kitaplarında bunun net olarak görüldüğü, bu derslerde çeşitli kaynakların kullanıldığı, planların önemsendiği ve

programların esnek olduğu görülmektedir (Lake, 1994). Dolayısı ile disiplinlerarasılık kavramı eğitim ile doğrudan ve sıkı bir biçimde ilişkilidir.

Eğitimde disiplinlerarası anlayış yeni bir yaklaşım olmamakla birlikte, son zamanlarda üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir. Gelişen ve değişen yaşam şartlarına bağlı olarak öğrencilerin toplumsal yaşama ayak uydurmalarını ve daha iyi yetişmelerini sağlayacak, çeşitli disiplinler arasında bağlantılar kuracak, bu alanlardaki öğrenmeleri bir bütünlük dahilinde öğrenciye aktaracak sistematik planlamalar yapılmalıdır. Bu planlamalarda disiplinlerarası öğretim yaklaşımı mümkün olduğunca ön plana çıkartılmalıdır (Arslantaş, 2006). Çünkü bu yaklaşım, öğrencilerin farklı disiplinlerdeki bilgileri bir araya getirmesine yardımcı olmaktadır. Öğrencileri analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünmeye yönlendiren bir yaklaşımdır. Disiplinlerarası yaklaşım, öğrenme ortamını daha canlı hale getirme, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme, derse karşı daha ilgili olmalarını sağlama, anlamlı öğrenmeleri gerçekleştirme ve sistematik düşünme becerisi kazanma gibi konularda oldukça önemli bir yere sahiptir (Aybek, 2001; Katılmış vd., 2010; Karakuş & Aslan, 2016; Öztürk, 2019).

Türkiye’de geliştirilen ve günümüzde kullanılmakta olan programların felsefi temelleri yapılandırmacı yaklaşıma dayanmaktadır. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımını meydana getiren en temel özellik ise bilginin öğrenen tarafından yapılandırılmasına olanak sağlamasıdır. Aynı şekilde bu yaklaşım öğrenenin bilgiyi tekrar oluşturmasına, oluşturulan bu bilgiyi yorumlamasına ve geliştirmesine imkan sunmaktadır. Öğrenmelerin sağlam ve kalıcı olabilmesi için disiplinler arası ilişkilerin kurulması ve disiplinler arasında bütünlük sağlanması gerekmektedir (Arslan, 2018; Kaya, 2018). İlişkili konularla ilgili olarak farklı disiplinler arasında bağ kurulmalı ve üniteler temalara dayandırılmalıdır. Ders kitabından farklı olarak öğrencilerin değişik kaynakları taramaları sağlanmalıdır. Disiplinlerarası öğretimin gerçekleştirilebilmesi için farklı branş öğretmenlerinin eğitim öğretim sürecinde sürekli olarak işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir. Aksi taktirde disiplinlerarası yaklaşım tam olarak sergilenemez. Bu durum öğrenenlerin disiplinlerarası yaklaşımın avantajlarından yararlanamamalarına neden olabilir. Disiplinlerarası öğretimin avantajları ise genel olarak şunlardır: Öğrenilen bilgilerin gerçek hayata uyarlanmasına olanak tanır. Soyut konu ve kavramların somutlaştırılmasına katkıda bulunur. Çocukların kendi dünyalarını tanımasına ve keşfetmesine yardımcı olur. Öğrencilerin öğrenme sürecinde farklı duyu organlarını işe koşmalarını sağlar (Cone vd. 1998; akt. Arslantaş, 2006). Disiplinlerarası yaklaşımda çeşitli sanat dallarının öğretim sürecine dahil edilmesi önemlidir. Bu bağlamda disiplinlerarası bir öğrenme süreci öğrencilerin sanat dallarını daha yakından tanımalarını ve sanatsal becerilerini geliştirmelerini sağlayacaktır.

Disiplinlerarası yaklaşımın sergilendiği derslerden birisi de Hayat Bilgisidir. Eğitim bilimleri gelişmiş ve bunun sonucunda eğitimle ilgili olarak yeni bilgiler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu bilgiler ışığında ilkökul öğrencilerinin olay ve olguları ayrı ayrı görmelerinin zor olacağı düşünülmüştür. İlkokul çağındaki çocukların olgu, olay ve bilgileri bir bütün halinde algılayabilmesinden dolayı Hayat Bilgisi dersi disiplinlerarası bir yaklaşım ile oluşturulmuştur (Tay, 2017). Hayat Bilgisi dersinde konular ayrı ayrı değil bir bütün olarak disiplinlerarası bir biçimde sunulmaktadır (Sidekli & Gökdemir, 2016). Çünkü gelişim döneminin sunmuş olduğu özellikler nedeniyle ilkökul dönemindeki öğrenciler için disiplinlerarası bir öğretim yaklaşımının sergilenmesi önemlidir. Disiplinlerarası öğretimin en yoğun şekilde ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf seviyelerinde gerçekleştirilmesinin en önemli nedenlerinden biri de budur. Mihver ders özelliği taşıyan Hayat Bilgisi dersi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler dersinin kaynaştırılarak oluşturulmasıdır. Hayat Bilgisi dersinde farklı alanların kaynaştırılarak bir arada verildiği görülmektedir (Tay & Uçuş Güldalı, akt. Kara, 2021).

Hayat Bilgisi derslerinde yaşam öğrencilere bir bütün olarak sunulmalıdır. Bu söylemin ardında öğretimde yer alan bütünden parçaya ilkesi yatmaktadır. Öğrenciler ilk olarak Hayat Bilgisi dersi ile tanışmakta ve daha sonraki seviyelerde biraz daha ayrıntıya girerek Sosyal

Bilgiler ve Fen Bilimleri gibi dersleri görmektedir. Lise seviyesinden itibaren ise Tarih, Coğrafya, Fizik, Biyoloji vb. gibi dersleri almaktadırlar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Hayat Bilgisi dersinde edinilen kazanımların çok sayıdaki disiplin için temel oluşturduğu söylenebilir. Hayat Bilgisi dersinin etkililiği öğrencilerin ileriki yıllarda sergileyecekleri akademik başarıları ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü pek çok disiplinin temelini öğrenciler bu derste edinmektedir. Bu kapsamda etkili bir Hayat Bilgisi dersi için öğretim programının disiplinlerarası yaklaşımla hazırlanması gerekmektedir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının disiplinlerarasılık bağlamında iyi hazırlanmış olması önemli görülmektedir. Bu hususlar gözönünde bulundurulduğunda günümüzde okutulmakta olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında disiplinlerarasılığın etkili bir şekilde sağlanması gerektiği ifade edilebilir. Bu nedenle Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını disiplinlerarası bağlamda inceleyen ve diğer ülkelerin bu konudaki mevcut durumunu ele alan bilimsel çalışmalar son derece önemlidir. Ancak ilgili alanyazın incelendiğinde disiplinlerarası yaklaşımla ilgili çalışmaların çoğunlukla Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri ve Matematik dersleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersini disiplinlerarasılık bağlamında ele alan çalışmaların; Aladağ ve Şahinkaya, 2013, Bolat, 2016, Çelik, 2017, Keçe ve Merey, 2011 ile Simon, 2015 tarafından yapıldığı görülmektedir. Türkçe dersiyle ilgili olarak mevcut çalışmaların Demir, 2009 ile Şahbaz ve Çekici, 2012 tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmektedir. Fen Bilimleri dersi ve disiplinlerarasılığı konu edinen çalışmaların ise Cervetti vd., 2012, Öztürk, 2019, White ve Carpenter, 2008 ile Yalçın, 2020 adlı araştırmacılar tarafından yürütüldüğü belirlenmektedir. Bunun yanı sıra Matematik dersine yönelik olarak Alp, 2010, İpekçi, 2018, Macit, 2020, Tertemiz ve Çakmak, 2000 ile Turhan Türkkan, 2017 tarafından yapıldığı görülmektedir.

Ulusal alanyazında Hayat Bilgisi dersini disiplinlerarasılık bağlamında ele alan yalnızca üç (Tezcan vd., 2017; Kara, 2021; Demirel vd., 2008), uluslararası alanyazında ise iki (Haider & Fölling Albers, 2020; Möller, 2014) çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Konunun önemi göz önünde bulundurulduğunda Hayat Bilgisi ile disiplinlerarasılığın ilişkilendiren çalışmaların oldukça sınırlı olduğu söylenebilir. Oysaki yapılan çalışmalar incelendiğinde (Haider & Fölling Albers, 2020; Möller, 2014) disiplinlerarası yaklaşımla gerçekleştirilen öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını, derse karşı tutumlarını anlamlı düzeyde arttırdığı ve de beceri ve değer öğretimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ülkelerin eğitim sistemlerini geliştirmeleri için diğer ülkelerin mevcut eğitim sistemlerini ve diğer ülkelerde meydana gelen eğitimle ilgili gelişmeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim kapsamında incelenmesi önemli görülmektedir. Fakat diğer ülkelerde okutulmakta olan Hayat Bilgisi dersini disiplinlerarasılık bağlamında ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

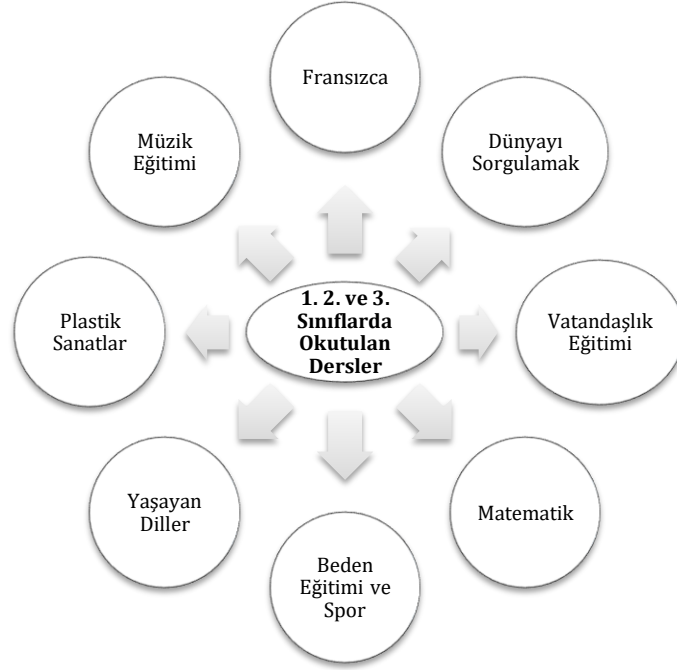
Osmanlı Devleti'nden beri Türk ve Fransız toplumları her alanda yoğun bir etkileşim içerisinde olmuşlardır. Türk eğitim sisteminin şekillenmesinde (cumhuriyetin ilanı ile birlikte daha belirgin olarak) Fransa'nın önemli etkileri olmuştur. Fransa, 1789 Fransız İhtilali'nden sonra vatandaşlık, cumhuriyet, demokrasi, milliyetçilik ve laiklik gibi kavramların gelişmesinde öncü olan ülkeler arasında bulunmuştur (Alquati, 2022). Fransa'da Hayat Bilgisi dersinin muadili olarak Dünyayı Sorgulamak adlı ders okutulmaktadır. Fransa'da okutulmakta olan bu ders sosyal bilimler ve fen bilimleri ile ilgili pek çok konuyu bünyesinde barındırmaktadır. Bu özellik Dünyayı Sorgulamak dersini disiplinlerarası bir ders yapmaktadır (Berthod et Laroque, 2021; Lahire, 2021).

Tam da bu noktada önemli bir noktaya açıklık getirmenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Fransa'da Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi dersi ilkokuldan itibaren lise son sınıfa kadar ayrı bir ders olarak okutulmaktadır. Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi dersine ait ayrı bir öğretim programı vardır. Durum böyle olmasına rağmen bazen Türkiye'deki Hayat Bilgisi dersinin muadilinin Fransa'daki Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi dersi olduğu sanılmaktadır. Bu algı yanlıştır. Fransa'da Hayat Bilgisi dersinin muadili olan ders Dünyayı Sorgulamak

(Questionner le monde) adlı derstir. Fransa'daki Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi dersine Hayat Bilgisi demek büyük bir yanılgıdır. Fransa'daki Ahlak ve Vatandaşlık Eğitiminin Türkiye'deki karşılığı Vatandaşlık Eğitimi dersidir. Şu an bu ders Türkiye'de ilkokullarda ve ortaokullarda okutulmamaktadır. Vatandaşlık eğitimi Türkiye'de başta Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler olmak üzere diğer disiplinlerle verilmeye çalışılmaktadır. Hayat Bilgisi dersi disiplinlerarası bir derstir. Bu bağlamda Türkiye'de okutulan Hayat Bilgisi dersinin Fransa'daki karşılığının Vatandaşlık Eğitimi dersi olduğunu dile getirmek hatalıdır. Hayat Bilgisi dersinin Fransa'daki karşılığı yine disiplinlerarası bir ders olan Dünyayı Sorgulamak adlı derstir. Hayat Bilgisi dersinin özel amaçlarında öğrencilerin; *kendini ve yaşadığı çevreyi tanıyacağı, aile ve toplumun temel değerlerine sahip olacağı, millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getireceği, kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olacağı, kişisel bakım becerilerini geliştireceği, sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edineceği, sosyal katılım becerisi kazanacağı, zamanı ve mekânı algılama becerisi edineceği, kaynakları verimli kullanma becerisi geliştireceği, öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanacağı, temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanacağı, ülkesini seveceği, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olacağı, doğaya ve çevreye karşı duyarlı olacağı, bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanacağı* dile getirilmiştir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programının genel amaçları ise şu şekilde sıralanmıştır: *Öğrenciler anaokulunda onları çevreleyen dünyayı gözlemlediler ve incelediler, ilkokulun ilk üç sınıf seviyesinde ise daha belirgin bir tutumla sorgulamaları, bu sorgulamayı ilk bilimsel becerileriyle yapmaları Dünyayı Sorgulamak dersinin genel amaçlarından biridir. Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştiren ve onları çevreleyen dünyayı anlamaları ve betimlemeleri için gerekli bilgileri edinmelerine yardımcı olmak bu dersin bir diğer genel amacıdır. Geleceğin aktif vatandaşları olacak olan genç bireylerin almış oldukları vatandaşlık eğitimine katkıda bulunmak ise bir diğer genel amaçtır. Öğrencilerin bütün eğitim yaşamları boyunca sağlayacakları öğrenimler ve karşılaşacakları problemlere yönelik çözüm becerileri için temel oluşturmak Dünyayı Sorgulamak dersinin amaçlarından biridir. Öğrencilerin bu derste, insan ve doğa yaşamındaki her şeyin bir zincirin halkaları gibi birbiriyle ilişkili olduğunu kavramaları beklenir. Dolayısıyla bu dersin en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin disiplinlerarası bir düşünce yapısı geliştirmelerini sağlamaktır. Çünkü bu amaç doğrultusunda Dünyayı Sorgulamak dersi kapsamındaki temalar, konular ve kazanımlar çok sayıda disiplini ilgilendirecek bir şekilde, sistematik bir yapıyla oluşturulmuştur. Bu dersin en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilincine sahip olmaları, katılımcı olmaları, zamanı ve içerisinde yaşadığı çevreyi algılayabilmeleridir. Son olarak bu derste dünyanın dört bir yanındaki kuruluşları keşfederler* (Ministère Français De L'éducation Nationale, 2015). Türkiye'deki Hayat Bilgisi ve Fransa'daki Dünyayı Sorgulamak adlı derslerin amaçları karşılaştırıldığında bu iki dersin benzer olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu iki ders birbirinin muadilidir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Fransa'daki ilkokul 1. 2. ve 3. sınıf seviyelerinde okutulmakta olan dersler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1.

Fransa'daki İlkokul 1. 2. ve 3. Sınıf Seviyelerinde Okutulmakta Olan Dersler

Fransa'ya yönelik böyle bir yanılığın olması ulusal alanyazında Fransa eğitim sistemiyle ilgili çalışmaların nicelik olarak yeterli olmayışıyla ilgilidir. Fransa'da Dünyayı Sorgulamak dersi 2. evrede yani ilkokul 1., 2. ve 3. sınıf seviyelerinde okutulmaktadır. Dünyayı Sorgulamak adlı dersin eğitim sistemindeki konumunun daha net anlaşılması için Fransa eğitim sistemine yönelik kısa bir bilgi vermek yararlı olacaktır. Fransa Eğitim Sistemi Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Fransa Eğitim Sistemi (Kara, 2022)

Yaş	Sınıf	Okul	Evre	Öğretim Kademesi
3	Küçük Bölüm		1. Evre	
4	Orta Bölüm	Anaokulu		
5	Büyük Bölüm			İlköğretim
6	1. Sınıf		2. Evre	
7	2. Sınıf	İlkokul		
8	3. Sınıf			
9	4. Sınıf		3. Evre	
10	5. Sınıf			
11	Ortaokul 1. Sınıf	Ortaokul	3. Evre	Ortaöğretim
12	Ortaokul 2. Sınıf			
13	Ortaokul 3. Sınıf		4. Evre	
14	Ortaokul 4. Sınıf			
15	Lise 1. Sınıf	Lise		
16	Lise 2. Sınıf			
17	Lise 3. Sınıf			
18		Baccalaureat (Lise Bitirme Sınavı)		
				Yükseköğretim

Türk Eğitim Sisteminin şekillenmesinde önemli etkileri görülen Fransa'ya yönelik yeterli çalışmanın olmayışı önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Özellikle Fransa'da Hayat Bilgisi dersinin muadili olarak okutulan bir dersin hiçbir açıdan araştırılmamış olması alanyazındaki önemli bir eksikliktir. Bu nedenle Hayat Bilgisi gibi önemli bir yere sahip olan bir dersin Fransa'daki mevcut durumu ve öğretim programı merak konusu olmaktadır. Bu çalışmada Fransa Hayat Bilgisi (Dünyayı Sorgulamak) Dersi Öğretim Programının disiplinlerarasılık bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında “*Fransa Hayat Bilgisi (Dünyayı Sorgulamak) Dersi Öğretim Programının disiplinlerarasılık bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır?*” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın alanyazında önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Çalışmada araştırma deseni olarak nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen durum, olay veya olguya ilişkin yazılı materyallerin analizine dayanır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Doküman analizinde, mevcut belgeler incelenir ve gerekli veriler elde edilir (Karasar, 2005). Bir başka deyişle doküman analizi, hem basılı hem de elektronik materyallerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde yapılan işlemlerin bütünüdür (Bowen, 2009; Ekiz, 2015). Doküman incelenmesi çalışması hedeflenen konuya ilişkin olarak seçilen yazılı belgelerin ayrıntılı bir şekilde irdelemesine olanak sunacağı düşünülmektedir. Doküman analizi, nitel çalışma yapacak araştırmacılar için en önemli bilgi kaynaklarından (Hoepfl, 1997; Travers, 2001). Bu çalışmada, Fransa'da okutulmakta olan ve son olarak 2015 yılında güncellenerek uygulanmaya başlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının disiplinlerarasılık bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle veri kaynağına ulaşılmış, öğretim programının çevirisi yapılmış ve program okunarak incelenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

2.2. Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle, belirlenen amaca yönelik kaynaklara ulaşılması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada veri kaynağı olarak Fransa'daki ilkokullarda güncel olarak uygulanmakta olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Fransa Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2015 yılında güncellenerek uygulamaya konulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına ulaşılmıştır (<https://www.education.gouv.fr/au-bo-special-du-26-novembre-2015-programmes-d-enseignement-de-l-ecole-elementaire-et-du-college-3737>).

2.3. Verilerin Analizi

Doküman analizinin ilk aşaması dokümanlara ulaşmaktır. Bu aşamadan sonra ise ulaşılan dokümanların orijinalliğini kontrol etmek gerekir ki bu doküman analizinin ikinci aşamasıdır. Daha sonraki aşamada, orijinalliğine kanaat getirilen dokümanları anlamak gerekmektedir. Ardından veriyi analiz etme ve veriyi kullanma aşamaları gerçekleştirilmektedir (Forster 1994; Akt. Yıldırım & Şimşek, 2016). Bunların yanı sıra doküman analizi gözden geçirme, okuma ve yorumlamayı içermektedir (Corbin & Strauss, 2008; Strauss & Corbin, 1998). Veri analizi; öncelikle dokümanın seçimi ve seçilen bu dokümana ulaşma ile başlamaktadır (Kral, 2020). Söz konusu bütün bu hususların dikkate alındığı bu çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz araştırmacıya bulguları çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sık sık yer verme fırsatı sunmaktadır. Bu çalışmada öğretim programının okuyucuya doğrudan ve bütüncül bir biçimde sunulması amaçlanmıştır. Bu da betimsel analiz yönteminin tercih edilmesinin bir diğer nedenidir. Öğretim programının

Fransa Milli Eğitim Bakanlığında temin edilmiş olması ve günümüzde bütün Fransa'da uygulanıyor olması veri kaynağı olan dokümanın orijinal olduğunu göstermektedir. Araştırmacılardan biri B2 düzeyince Fransızca dil becerisine sahiptir. Öğretim programı iki uzmanın görüşü alınarak araştırmacı tarafından Türkçeye çevirilmiştir. Bu uzmanlardan biri hem Türk hem Fransız vatandaşı olan ve her iki dili iyi derecede bilen bir alan uzmanıdır. Diğer uzman da yine hem Türk hem de Fransız vatandaşı olan ve her iki dili de iyi derecede bilen bir dil uzmanıdır. Ayrıca verilerin analiz edilmesi sırasında Türkiye'deki iki farklı üniversitede görev yapmakta olan iki alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur.

BULGULAR

Fransa'da Dünyayı Sorgulamak dersi 2. evrede yani ilkökul 1., 2. ve 3. sınıf seviyelerinde okutulmaktadır. Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programı'nın bütün bölümlerinin her sınıf seviyesi için ayrı ayrı değil de üç sınıf seviyesini (ilkokul 1., 2. ve 3. sınıflar) kapsayacak şekilde ortak oluşturulduğu görülmektedir. Öğretim programının genel yapısı incelendiğinde şu bölümlerden oluştuğu görülmektedir: Genel Amaçlar - Beceriler - İçerik (Temalar, Konular, Kazanımlar, Alt Kazanımlar, Eğitim Durumları) - Öğrenmelerin Kesişmesi. Öğretim programında ilk olarak genel amaçlardan bahsedilmektedir. Ardından beceriler ve içerik sunulmaktadır. İçerik bölümünde temalar yer almaktadır. Yine her temaya ait konular bulunmaktadır. Konular kapsamında, evrenin konuya yönelik ana kazanımları ile bu kazanımlara ait alt kazanımlar yer almaktadır. Ayrıca bu alt kazanımlara yönelik olarak değinilmesi gereken konular ile eğitim durumlarına yönelik öneriler bulunmaktadır. Öğretim programının son bölümünde ise dersin diğer disiplinlerle olan ilişkisine yönelik bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Öğretim Programının Genel Amaçlarına ve Genel Amaçların Disiplinlerarasılığına İlişkin Bulgular

Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programında ilk olarak genel amaçlar yer almaktadır. Öğretim programında genel amaçlar şu şekilde anlatılmaktadır:

- 1. Bu ders öğrencilerin onları çevreleyen dünyayı daha belirgin bir tutumla sorgulamalarını, bu sorgulamayı ilk bilimsel becerileriyle yapmalarını amaçlamaktadır.*
- 2. Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştiren ve onları çevreleyen dünyayı anlamaları ve betimlemeleri için gerekli bilgileri edinmelerine yardımcı olmak bu dersin bir diğer genel amacıdır.*
- 3. Geleceğin aktif vatandaşları olacak olan genç bireylerin almış oldukları vatandaşlık eğitimine katkıda bulunmak ise bir diğer genel amaçtır.*
- 4. Öğrencilerin bütün eğitim yaşamları boyunca sağlayacakları öğrenimler ve karşılaşacakları problemlere yönelik çözüm becerileri için temel oluşturmak Dünyayı Sorgulamak dersinin amaçlarındandır.*
- 5. Öğrencilerin bu derste, insan ve doğa yaşamındaki her şeyin bir zincirin halkaları gibi birbirleriyle ilişkili olduğunu kavramaları beklenir. Dolayısıyla bu dersin en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin disiplinlerarası bir düşünce yapısı geliştirmelerini sağlamaktır. Çünkü bu amaç doğrultusunda Dünyayı Sorgulamak dersi kapsamındaki temalar, konular ve kazanımlar çok sayıda disiplini ilgilendirecek bir şekilde, sistematik bir yapıyla oluşturulmuştur. Bu ders öğrencilerin sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilincine sahip olmalarını, katılımcı olmalarını, zamanı ve içerisinde yaşadıkları çevreyi algılayabilmelerini, dünyanın dört bir yanındaki kuruluşları keşfetmelerini amaçlar (Ministère Français De L'éducation Nationale, 2015).*

Öğretim programının genel amaçları incelendiğinde bu ders ile öğrencilerin ilk bilimsel becerileri kazanmalarının ve belirli bir bilimsel tutum sergileyerek dünyayı sorgulamalarının hedeflendiği görülmektedir. Dünyayı sorgulamaları ve incelemeleri için gerekli bilgilerin

öğrencilere bu derste kazandırılacağı öğretim programında ifade edilmektedir. Ayrıca öğretim programının genel amaçlarından birinin vatandaşlık eğitimine katkıda bulunmak olduğu belirtilmektedir. Programda bu dersin, öğrencilerin bütün eğitim yaşamlarının temeli olduğu vurgulanmaktadır. Öğretim programında, insan yaşamındaki ve doğal yaşamdaki her şeyin birbiriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla bu dersin en önemli amaçlarından birinin de öğrencilerin disiplinlerarası bir düşünce yapısı geliştirmelerini sağlamak olduğu dile getirilmektedir. Bu amaca yönelik olarak ders kapsamındaki temaların, konuların ve kazanımların çok sayıda disiplini ilgilendirecek bir şekilde, sistematik bir yapıyla oluşturulduğunun altı çizilmektedir. Bu bilgiler ışığında Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programında yer alan genel amaçların disiplinlerarası bağlamda oluşturulduğu görülmektedir. Çünkü bütün amaçlarda çok disiplinli bir anlatım tarzı sergilenmekte ve hiçbir amaçta yalnızca bir disipline vurgu yapılmamaktadır. Öte yandan öğretim programında yer alan son genel amaçta bu dersin disiplinlerarası bir ders olduğu “...Dolayısıyla bu dersin en önemli amaçlarından biri de öğrencilerin disiplinlerarası bir düşünce yapısı geliştirmelerini sağlamaktır. Çünkü bu amaç doğrultusunda Dünyayı Sorgulamak dersi kapsamındaki temalar, konular ve kazanımlar çok sayıda disiplini ilgilendirecek bir şekilde, sistematik bir yapıyla oluşturulmuştur...” şeklinde doğrudan vurgulanmaktadır.

3.2. Öğretim Programında Yer Alan Becerilere ve Becerilerin Disiplinlerarasılığına İlişkin Bulgular

Öğretim programında toplam 14 becerinin bulunduğu görülmektedir. Öğretim programında yer alan ve kategoriler şeklinde sunulan bu beceriler şunlardır:

- Bilimsel yöntemleri pratik etmek
 - *Bir araştırma yönteminin bazı aşamalarını öğretmenlerin yardımıyla deneyimleyebilmek: Sorgulama, gözleme, deneme, betimleme, akıl yürütme (tümevarım, muhakeme), sonuç.*
- Tasarlamak, gerçekleştirmek
 - *Gündelik hayatta yer alan aktiviteleri ve objeleri gözlemleyebilmek*
 - *Küçük montajlar ve basit objeler tasarlayabilmek ve gerçekleştirebilmek*
- Uygun metotları ve araçları seçmek
 - *Bir gözlemi yönetmek, bir ölçüm yapmak, bir deneyimi gerçekleştirmek için önerilen uygun materyali seçebilmek ve kullanabilmek*
 - *Çalışma esnasında dikkatli ve odaklı olabilmek*
- Dilleri pratik etmek
 - *Sözdizimi ve yalınlık sağlayarak zengin bir kelime dağarcığıyla Fransızca iletişim kurabilmek, konuşabilmek ve yazabilmek*
 - *Resimli belgesel metinlerini okuyabilmek ve anlayabilmek*
 - *Bir soruya, bir ihtiyaca cevap veren bir bilgi kaynağını (belgesel veya metin) özetleyebilmek*
 - *Gözlem sonuçlarını çeşitli yazılar aracılığıyla (notlar, listeler, çizimler, görsel tablolar) veya sözlü bir biçimde sunabilmek*
- Dijital araçları keşfetmek
 - *Çizim yapmak, iletişim kurmak, araştırmak ve basit bilgileri sunmak için dijital araçları keşfedebilmek*
- Etik ve sorumlu bir tutum benimsemek
 - *Sağlığa ve çevreye karşı bilgiye dayalı mantıklı bir tutum ve sorumlu bir davranış geliştirebilmek*
 - *Bireysel ve kollektif basit eylemlerle çevre ve eko-yönetimle ilgili ilk bilgileri (atıkların ve kağıdın yönetimi, enerji ve su ekonomisi) uygulamaya koyabilmek*
- Zamanda ve mekanda kendini konumlandırmak
 - *Uzamsal tekrarlar oluşturabilmek*

- *Coğrafi bir alanda konumunu ve yönünü bulabilmek, bulunduğu konumu gösterebilmek*
- *Bir alanı gösteren ve tasvir eden araçları (harita, kroki vb.) üretebilmek ve kullanabilmek*
- *Zamansal göstergeler oluşturabilmek*
- *Olayları sıralayabilmek*
- *Bazı kronolojik göstergeleri ezberleyebilmek* (Ministère Français De L'éducation Nationale, 2015).

Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programında yer alan beceriler incelendiğinde bu becerilerin, pek çok disiplinle ilişkili olarak bütüncül bir bakış açısıyla oluşturulduğu görülmektedir. Bu beceriler; öğrencilerin araştırma ve inceleme yapabilmelerine, bilimsel yöntemleri tanıyabilmelerine, bilimsel araştırma basamaklarını tanıyabilmelerine ve kullanabilmelerine, gündelik hayata bilinçli bir şekilde bakabilmelerine, gündelik yaşamla ilgili basit aletler ve montajlar yapabilmelerine, araştırma ve inceleme esnasında uygun metot, araç ve gereçleri dikkatli bir şekilde kullanabilmelerine, ana dilleri olan Fransızca'yı etkili bir biçimde kullanabilmelerine ve etkili iletişim kurabilmelerine, yazılı ve görsel kaynakları okuyabilmelerine, anlayabilmelerine ve sunabilmelerine, dijital araçları yararlarıyla birlikte keşfedebilmelerine yöneliktir. Ayrıca bu becerilerle öğrencilerin, sağlık ve çevre konusunda duyarlı olmaları, bireysel ve ortak sorumluluk almaları beklenmektedir. Yukarıda maddeler halinde sıralanmış olan beceriler incelendiğinde bu becerilerden bir kısmının aynı zamanda tarih ve coğrafyayla ilişkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte vatandaşlık eğitimini, sağlık eğitimini, çevre eğitimini ve dil eğitimini konu alan beceriler de mevcuttur. Bu bilgiler ışığında Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programında yer alan becerilerin disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğu söylenebilir.

3.3. Öğretim Programının İçeriğine ve İçeriğin Disiplinlerarasılığına İlişkin Bulgular

Öğretim programının içeriğinde bu dersin insan yaşamı ve doğal yaşam ile ilgili çok şeyi konu edindiği dile getirilmektedir. Çok disiplinli bir yaklaşımla öğrencilerin; insan yaşamına, doğal yaşama, doğada kendiliğinden var olan olay ve nesnelere, insan etkisiyle oluşan olay ve nesnelere yönelik çıkarımlarda bulunmalarının, kavramalarının, sorgulamalarının, araştırmalarının, incelemelerinin, seviyelerine uygun tasarımlar yapmalarının ve bu tasarımları gerçekleştirmelerinin beklendiği anlatılmaktadır. Öğrencilerin bu derste akıl yürütme, araştırma ve inceleme yapma, sunum yapma gibi beceriler kazanmaları gerektiğinin altı çizilmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin seviyelerine uygun olarak bir takım objeler yapmaları istenmektedir. Bütün bunları yaparken aynı zamanda öğrencilerin Fransızca dil becerilerinin de gelişiminin sağlanması gerektiği, programın uygulayıcısı olan öğretmenlere hatırlatılmaktadır. Öğretmenlere, tarih ve coğrafyaya yönelik bilgilerin de temellerinin atıldığı bu derste öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmeleri gerektiği ifade edilmektedir.

Öğretim programının içerik bölümünde temalar ve konular yer almaktadır. Ayrıca her konuya yönelik ana kazanımlar, ana kazanımlar kapsamında alt kazanımlar ve bu alt kazanımlara yönelik değinilmesi gereken konular sunulmaktadır. Bunun yanı sıra her kazanımla ilgili eğitim durumlarına (öğrenciler için kaynaklar, örnek aktiviteler ve örnek durumlar) yönelik bilgiler bulunmaktadır. Öğretim programı içeriği sınıf seviyesine göre değil ilkökul 1., 2. ve 3. sınıfların tamamını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programı içeriğinde iki tema yer almaktadır. İki tema kapsamında üçer konu bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğretim programı içeriği toplamda iki temadan ve altı konudan oluşmaktadır. Tema ve konu başlıkları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2*Öğretim Programında Yer Alan Temalar ve Konular*

Temalar	Konular	İlişkili Olunan Disiplinler
Dünyayı, Maddeyi ve Nesnelere Sorgulamak	Madde nedir?	Fizik, coğrafya, matematik, kimya, biyoloji
	Yaşayan Dünyayı nasıl tanırsınız?	Biyoloji, Coğrafya, Sağlık, Beden Eğitimi
	Teknik araçlar. Nedir? Hangi ihtiyaçları karşılarlar? Nasıl çalışırlar?	Ekonomi, Vatandaşlık Eğitimi, Fransızca, Bilişim Teknolojileri
Alanı ve Zamanı Sorgulamak	Alanda konumlanmak	Coğrafya, Fransızca
	Zamanda konumlanmak	Tarih, Sanat, Edebiyat
	Dünyanın organizasyonunu incelemek	Coğrafya, Tarih, Sosyoloji, Vatandaşlık Eğitimi

Tablo 2 incelendiğinde Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programı içeriğinde yer alan tema ve konuların; dünyayı tanımaya, nesnelere, maddeyi ve maddenin biçimlerini (sıvı, katı ve gaz) kavramaya, teknik araçların ne olduğunu, hangi ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğunu ve nasıl çalıştığını anlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Öğretim programı içeriğinin hem sosyal bilimlere hem de fen bilimlerine yönelik öğeleri barındırdığı ve disiplinlerarası bir biçimde oluşturulduğu tespit edilmektedir. Dersin ve öğretim programının amacını, genel yapısını ve içeriğini daha iyi kavrayabilmek için temaların, konuların, kazanımların ve eğitim durumlarının ayrıntılı olarak incelenmesi yararlı olacaktır.

Dünyayı Sorgulamak dersinin “Dünyayı, Maddeyi ve Nesnelere Sorgulamak” adlı ilk temasının “*Madde Nedir?*” başlıklı birinci konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3*Öğretim Programında Yer Alan Temalar ve Konular*

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Maddenin hallerinin değişimlerini gözlemler ve maddenin üç halini tanımlar.	<i>Sıvı ve katı haldeki suyun kütlelerini, hacmini, sıcaklığını ölçer ve karşılaştırır.</i>	-Suyun erime ve katılaşma süreçlerini gözlemlemek -Bazı meteorolojik olayların gözlemleriyle ilişkili olarak doğadaki suyun sıvı ve katı hallerini ilişkilendirmek (bulutlar, yağmur, kar, dolu, buz)
Gündelik hayatla ilgili bir olayda suyun halinin değişimini tanımlar.	<i>Suyun hallerini ve onların oluşumlarını çeşitli doğa olaylarında tanımlar.</i> <i>Su ve/veya hava içeren basit deneyler uygular.</i>	-Havanın varlığının farkına varmak için rüzgar ile bazı nesnelere hareket ettirmek -Havanın maddeselliğini denemeyi amaçlayan basit düzenlemeleri (şırınga, balon, hava pompası) uygulamaya koymak
	- Sıvı, katı ve gazın bazı özellikleri - Maddenin hallerinin değişimleri. Özellikle katılaşma, buharlaşma ve erime - Suyun halleri (sıvı, buz, su buharı) - Havanın varlığı, etkisi ve bazı özellikleri	

Tablo 3 incelendiğinde “Madde Nedir?” adlı konu kapsamındaki iki ana kazanımın maddeyle ve maddenin halleriyle ilgili olduğu görülmektedir. Yine bu iki kazanıma bağlı alt kazanımlarda da maddenin hallerinin ele alındığı tespit edilmektedir. Bu kazanımlar ile öğrencilerin maddeyi tanımlarını, maddenin hallerini ve bu hallerin oluşumlarını kavramaları amaçlanmaktadır. Tablo 3 değerlendirildiğinde öğretim programında önerilen konuların da bu

amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim durumlarıyla ilgili açıklamalar incelendiğinde ise öğretmenlere; kazanımlar, konular kapsamında gözlemler ve deneyler yapmalarının, işlenmesi gereken konuları gerçek hayatta ilişkilendirmelerinin, gerçek doğayı işin içine katarak eğitim öğretim sürecini yürütmelerinin önerildiği görülmektedir. Eğitim durumlarına yönelik olarak yapılan açıklamalarda konuların mümkün olduğunca somutlaştırılmasına yönelik etkinlikler yer almaktadır. Dolayısı ile birinci temanın birinci konusuna yönelik kazanımların ve içeriklerin disiplinlerarası bir şekilde oluşturulduğu, öğretmenlerin somutlaştırarak dersi işlemelerinin önerildiği ve dolayısıyla somut işlemler döneminde olan öğrencilerin gelişim özelliklerinin dikkate alındığı görülmektedir.

Dünyayı Sorgulamak adlı dersin “Dünyayı, Maddeyi ve Nesnelere Sorgulamak” adlı ilk temasının “Yaşayan Dünyayı Nasıl Tanırız?” başlıklı ikinci konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4

“Yaşayan Dünyayı Nasıl Tanırız?” Konusuna Yönelik Kazanımlar, İçerik ve Eğitim Durumları

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Yaşayan Dünyanın karakteristiklerini, etkileşimlerini ve çeşitliliğini bilir.	<i>Hayvanı, bitkiyi ve minerali ayırt eder.</i> - Hayvanların ve bitkilerin gelişimi - Canlıların yaşam döngüsü - Bazı hayvanların beslenme rejimleri - Bitkilerin bazı hayati ihtiyaçları <i>Canlılar arasındaki etkileşimi ve onların çevreleriyle olan etkileşimlerini tanımlar.</i> - Bir ortamdaki mevcut canlı organizmaların çeşitliliği ve onların karşılıklı bağımlılığı - Canlı organizmalar arasındaki beslenme ilişkileri - Yırtıcılık zinciri <i>Okuldaki bazı etkileşimleri tanımlar.</i>	- Anaokulunda yaptığı gibi kendi hayatını, hayvanların ve bitkilerin hayatını gözlemler - Önce yakın çevredeki sonra daha uzak çevredeki bitkileri ve hayvanları gözlemlemek - Sınıfta, okulun bahçesinde ya da okulun göletinde küçük ekosistemler (hayvan veya bitki yetiştirmek) - Canlı organizmalar arasındaki ilişkileri onların ortamıyla birlikte basit şemalarla anlatmak - Sınıfa ve kantine giren çıkan maddeleri (kağıt, geri dönüşüm, besin, su, atık) izlemek
Sağlığa elverişli davranışları bilir.	<i>Bir bedensel hareketin gerçekleşmesini sağlayan unsurları saptar.</i> <i>Bedeninin büyümesini ölçer ve gözlemler</i> - Büyüme (boy, kilo, ayakkabı numarası) - Dişlerdeki değişiklikler <i>Hijyenle ilgili bazı kurallara değer verir ve bu kuralları uygular: Besin çeşitliliği, spor, uyku ve temizlik</i> - Gıda kategorileri ve onların kökenleri - Düzenli beslenme kavramı - Düzenli sporun organizma üzerindeki pozitif etkileri - Gündelik hayatta aktivite ritimlerindeki değişiklikler (uyku, aktivite, dinlenme...)	- Kendi büyümesini izlemek için ölçüm araçlarını kullanmak. - Tablo ve grafikler - Düzenli ve çeşitli beslenmeyi tanımlamak - Bazı güvenlik ve hijyen kurallarını özümsemek ve yaşama entegre etmek

Tablo 4 incelendiğinde birinci temanın “Yaşayan Dünyayı Nasıl Tanırız” başlıklı ikinci konusu kapsamındaki birinci ana kazanımda dünya üzerindeki yaşamın ele alındığı görülmektedir. Bu kazanım çerçevesinde oluşturulmuş olan alt kazanımlar ve konu içerikleri incelendiğinde öğrencilerin; hayvan, bitki ve mineralleri ayırt edebilmelerinin, hayvanların ve bitkilerin gelişimlerini kavrayabilmelerinin, canlıların yaşam döngüsünü idrak edebilmelerinin,

bazı hayvanların beslenme rejimlerini öğrenebilmelerinin hedeflendiği görülmektedir. Ayrıca bazı bitkilerin hayati ihtiyaçlarının neler olduğunun öğrencilere kavratılmasının istendiği tespit edilmektedir. Öte yandan söz konusu içerik ve kazanımlarda canlılar arasındaki etkileşim ve onların çevreleriyle olan etkileşimleri konu edinilmiştir. Eğitim durumlarında öğrencilere konu, kazanım ve içeriğe uygun olarak gözlem ve deney yaptırılması önerilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin öğrendiklerini şemalarla anlatması tavsiye edilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde birinci temanın “Yaşayan Dünyayı Nasıl Tanırız” başlıklı ikinci konusu kapsamındaki ikinci ana kazanımda sağlık için elverişli davranışların ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bedensel hareketlerin gerçekleşmesini sağlayan unsurlar, beden büyümesi, dişlerdeki değişimler, hijyen, düzenli ve dengeli beslenme, spor gibi konular ele alınmaktadır. Eğitim durumlarında bu konuya yönelik olarak öğrencilerin gözlem yapmaları ve öğrendiklerini uygulamaya dönüştürmeleri belirtilmektedir.

Tablo 4’te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde Dünyayı Sorgulamak dersi öğretim programında yer alan birinci temanın ikinci konusundaki kazanımların ve içeriklerin biyoloji, coğrafya, sağlık eğitimi ve beden eğitimi gibi disiplinlerle ilgili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu konuya yönelik kazanımların ve içeriklerin disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulduğu belirtilebilir.

Dünyayı Sorgulamak adlı dersin “Dünyayı, Maddeyi ve Nesnelere Sorgulamak” adlı ilk temasının “Teknik Objeler. Nedir? Hangi İhtiyaçlara Cevap Verirler? Nasıl Çalışırlar?” başlıklı üçüncü konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5

“Teknik Objeler. Nedir? Hangi İhtiyaçlara Cevap Verirler? Nasıl Çalışırlar?” Konusuna Yönelik Kazanımlar, İçerik ve Eğitim Durumları

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Üretim araçlarının işleyişini ve görevlerini anlar.	<i>Teknik araçları kullanır, gözlemler ve onların görevlerini tanımlar. Teknik araç ve gereçlere başvuran profesyonelleri tanımlar.</i>	- Bazı güncel veya eski teknik araçların iş dünyasındaki yerini, görevini ve önemini tanımlamak - Bir gözlem sürecinde teknik araçları sökmek, yeniden monte etmek ve denemeler yapmak - Mesleklerin çeşitliliğini keşfetmek - Teknik araçlar ve makineler kullanan kadınlarla ve erkeklerle röportaj yapmak
Temel güvenlik kurallarına uygun olarak basit elektrik sistemleri ve bazı araçlar yapar.	<i>Bir montaj şemasını izleyerek ve mevcut materyalleri birleştirerek basit araçlar yapar. Elektirik akımına karşı maddenin özelliklerini tanımlar. Elektrik akımıyla ya da pille beslenmelerine göre nesnelere ayırt eder.</i> - Basit bir elektrik devresinin işleyişi ve bileşenleri - İletken ve yalıtkan maddelere örnekler - Elektrik düğmesinin rolü - Temel güvenlik kuralları	- Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak araç gereç yaptırmak, temel güvenlik kurallarını öğretmek, basit elektrik sistemlerini öğretmek - Örnek: Bilgi yarışması, çıkırcık veya küçük bir ev maketi yapmak - İki kategorideki farklı malzemelerin kullanımına izin veren basit montajlar yapmak: İletkenler ve yalıtkanlar - Örnek: Elektrik adresi oyunu oynamak
Dijital bir ortamı uygun hale	<i>Basit bir bilişim düzenlemesinin yapılışını betimler.</i>	- Farklı materyaller arasındaki bağlantıları gözlemlemek

getirmeye başlar.

Akılci bir şekilde metin oluşturmayla ilgili yeterli aşinalığa sahip olur (Fransızca ile bağlantılı olarak).

- Yazımsal düzeltici kullanmak
- Sayfa düzeni, paragraf biçimlendirme, silme, yer değiştirme, çoğaltmak

Tablo 5 incelendiğinde birinci temanın “*Teknik Objeler. Nedir? Hangi İhtiyaçlara Cevap Verirler? Nasıl Çalışırlar?*” başlıklı üçüncü konusu kapsamındaki birinci ana kazanımın üretim araçlarının işleyişine ve görevlerine yönelik olduğu görülmektedir. Bu kazanıma bağlı alt kazanımların ise öğrencilerin; teknik araçları kullanmalarını, gözlemlerini ve bu teknik araçların görevlerini tanımlamalarını amaçladığı tespit edilmektedir. Ayrıca söz konusu bu teknik araçları kullanan profesyonelleri de öğrencilerin tanınması beklenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için öğretim programının eğitim durumlarında; güncel ve eski teknik araçların iş dünyasındaki yerine, görevine ve önemine değinilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca bir gözlem sürecinde öğrencilere teknik araçları sökme, yeniden monte etme ve denemeler yapma fırsatı verilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Öğrencilerin bu derste mesleklerin çeşitliliğini keşfetmeleri beklenmektedir. Bunun yanı sıra eğitim durumlarında öğrencilerin, teknik araçlar ve makineler kullanan kadınlarla ve erkeklerle röportaj yapmaları önerilmektedir.

Tablo 5’te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde konuya yönelik ikinci ana kazanımın öğrencilerin, temel güvenlik kurallarına uygun olarak basit elektrik sistemleri ve bazı araçlar yapmalarını amaçladığı tespit edilmektedir. Bu kazanıma bağlı alt kazanımlarda da öğrencilerin; bir montaj şemasını izleyerek ve mevcut materyalleri birleştirerek basit araçlar yapmaları, elektirik akımına karşı maddenin özelliklerini tanımlamaları ve elektrik akımıyla ya da pille beslenmelerine göre nesnelere ayırt edebilmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin bu kazanımları elde edebilmeleri için öğretim programında eğitim durumlarına yönelik olarak derste; basit bir elektrik devresinin işleyişinin ve bileşenlerinin incelenmesi, iletken ve yalıtkan maddelere örnekler verilmesi, elektrik düğmesinin rolünün ele alınması, temel güvenlik kurallarının işlenmesi önerilmektedir. Ayrıca yine öğretim programında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak onlara araç gereç yaptırmak, öğrencilere temel güvenlik kurallarını ve basit elektrik sistemlerini öğretmek gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda derste bilgi yarışması, çıkırtık veya küçük bir ev maketi yapılabileceği önerilmektedir. Bunun yanı sıra konu kapsamında iletkenlere ve yalıtkanlara yer verilmesi gerektiği, bu bağlamda elektrik adresi oyunu oynanabileceği ifade edilmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde konuya yönelik üçüncü ana kazanımın öğrencilerin dijital bir ortamı uygun hale getirmeye başlamalarına yönelik olduğu görülmektedir. Bu kazanım dahilindeki alt kazanımların ise öğrencilerin basit bir bilişim düzenlemesinin yapılışını betimlemelerini ve akılcı bir şekilde metin oluşturma ile ilgili yeterli aşinalığa sahip olmalarını (Fransızca ile bağlantılı olarak) hedeflediği tespit edilmektedir. Öğretim programında öğretmenlere bu kazanımlara yönelik derslerde; farklı materyaller arasındaki bağlantıları gözleme, yazımsal düzeltici kullanma, sayfa düzeni, paragraf biçimlendirme, silme, yer değiştirme ve çoğaltma gibi etkinlikler yapmaları önerilmektedir. Bu bilgiler ışığında Dünyayı Sorgulamak dersi öğretim programında yer alan birinci temanın üçüncü konusundaki kazanımların ve içeriklerin bir kısmının doğrudan Fransızca ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Dolayısı ile disiplinlerarası bir yaklaşımla hareket edildiği anlaşılmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde “*Teknik Objeler. Nedir? Hangi İhtiyaçlara Cevap Verirler? Nasıl Çalışırlar?*” başlıklı konuya ait içeriklerin ekonomi, vatandaşlık eğitimi, Fransızca, bilişim teknolojileri gibi disiplinlerle ilişkili olduğu görülmektedir.

Dünyayı Sorgulamak dersinin ikinci temasının “Alanı ve Zamanı Sorgulamak” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Öğretim programında yer alan açıklamalarda bu temayla öğrencilerin yavaş yavaş ben merkezli bireysel zaman anlayışından uzaklaşarak benmerkezci

olmayan fiziksel ve sosyal zamana yaklaşacakları ifade edilmektedir. Aynı şekilde öğrencilerde benmerkezci alan algılayışının zayıflayacağı ve daha geniş bir coğrafi alan algısının hakim olacağı belirtilmektedir. Bu temanın öğrencilerin basit coğrafi alanları karşılaştırabilmelerine, insan ve doğa arasındaki etkileşimi kavramalarına, dünyanın ve doğanın değişimini basit düzeyde anlamalarına imkan sağlayacağı anlatılmaktadır. Temanın sonunda öğrencilerin tarihin uzun bir süreç olduğunu anlayacakları söylenmektedir. Ayrıca gezegen ile dünyanın coğrafyasını, karmaşıklığını ve çeşitliliğini kavrayarak bir bütün olarak görecekları belirtilmektedir. Öğretim programında Dünyayı Sorgulamak dersiyle ilgili olarak “*Bu ders disiplinlerarası bir yaklaşımla sunulmalıdır. Çünkü bu yaklaşım zaman ve mekana göre üretilen insan eserlerinin çeşitliliğini öğrencilere sunabilecek en iyi araçtır (Ministère Français De L'éducation Nationale, 2015).*” İfadeleri yer almakta ve dersin disiplinlerarası bir yaklaşımla işlenmesi gerektiği doğrudan vurgulanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin ilkökul birinci sınıftan itibaren saha gözlemleri yapmaları, öğretmenlerin anlatılan konuları hikayeler, tanıklıklar ve belgelerle desteklemeleri istenmektedir.

Dünyayı Sorgulamak dersinin “Alanı ve Zamanı Sorgulamak” adlı ikinci temasının “*Alanda Konumlanmak*” başlıklı birinci konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

“Alanda Konumlanmak” Konusuna Yönelik Kazanımlar, İçerik ve Eğitim Durumları

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Kendini alanda konumlandırır ve onu gösterir.	<i>Yakın çevresinde kendini konumlandırır. Nesneleri ve kişileri birbiriyle ilişkili olarak çeşitli şekillerde yerleştirir.</i> - Pozisyonlara yönelik kelimeler (sol, sağ, üst, alt, ön, arka, uzak, yakın, ön sıra, ikinci sıra, kuzey, güney, doğu, batı...) - Hareketlere yönelik kelimeler (ilerlemek, gerilemek, sağa-sola dönmek, çıkmak, inmek...) <i>Aşına olunan alanları tanımlar (okula yakın alanlar, köy, semt). Haritalar üzerinde konumunu bulur ve planları okur.</i> - Bir haritayı meydana getiren unsurlar (başlık, ölçek, yön, lejant)	- Bu kazanım ve içeriklere yönelik dersler matematikle ilişkili olarak yürütülür - Dersler yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene ilkesine göre işlenir - Konu ve kazanımlarla ilgili olarak öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım sergilemeleri sağlanır - Öğrencilerin civardaki alanı gösteren ürünler üretmesi sağlanır (maketler, planlar, fotoğraflar) - Öğrencilerin okulu ve okulun bulunduğu alanı betimleyen çizimler yapmalarına olanak verilir - Harita üzerindeki bilgiler incelenir
Bir harita, küre ya da dijital ekran üzerinde bir yeri bulur.	<i>Dünyanın ve yerin küresel görünümünü kavrar</i> <i>Çalışılan alanları bir küre veya harita üzerinde bulur</i> <i>Kendi bölgesinin, Fransa'nın, Avrupa'nın ve diğer kıtaların konumunu bulur</i> <i>Dünyanın farklı tip yıldızlardan oluşan çok engin bir evrenin bir parçasını oluşturduğunu bilir</i> - Yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene - Ülkeler, kıtalar, okyanuslar	- Okyanusların, denizlerin, kıtaların ekvatorun ve kutupların konumunu bulmak için haritalar, dijital haritalar, düzlemküreler, küreler gibi gezegeni görselleştiren araçlar - Güneş sistemi haritaları - Mevsimler, aylar

Öğretim programında ilkökul 1. sınıftan itibaren bazı coğrafi alanların çalışılarak öğrencilerin yakından uzağa doğru öğrenim görmelerinin sağlanması gerektiği belirtilmektedir.

Ayrıca öğrencilerin düşünce olarak merkezden uzaklaştırılacakları ve yaşadıkları bölgeyi, ülkeyi, kıtayı ve dünyayı tanımalarının sağlanacağı ifade edilmektedir. Tablo 6 incelendiğinde ikinci temanın “*Alanda Konumlanmak*” başlıklı birinci konusu kapsamındaki birinci ana kazanımın öğrencilerin kendilerini alanda konumlandırmalarına ve buldukları konumu çeşitli araçlarda göstermelerine yönelik olduğu görülmektedir. Bu ana kazanıma bağlı alt kazanımlarda öğrencilerin; yakın çevrelerinde kendilerini konumlandırmaları, nesnelere ve kişileri diğerleriyle ilişkili olarak çeşitli şekillerde yerleştirmeleri, okula yakın sokak, cadde, mahalle, köy ve semt gibi aşına olunan alanları tanımları, haritalar üzerinde kendi konumlarını bulmaları, haritaları ve planları okumaları beklenmektedir. Ayrıca bu ana kazanım ve alt kazanımlar çerçevesindeki konular ile öğrencilerin; pozisyonlara yönelik kelimeleri (sol, sağ, üst, alt, ön, arka, uzak, yakın, ön sıra, ikinci sıra, kuzey, güney, doğu, batı...) ve hareketlere yönelik kelimeleri (ilerlemek, gerilemek, sağa-sola dönmek, çıkmak, inmek...) öğrenmeleri istenmektedir. Öğretim programında bu kazanımların ve konuların disiplinlerarası bir yaklaşımla işlenmesi gerektiği doğrudan vurgulanmıştır. Çünkü eğitim durumlarına yönelik açıklamalarda “*bu kazanım ve içeriklere yönelik dersler matematikle ilişkili olarak yürütülür*” şeklindeki ifadeler yer verilmektedir. Bununla birlikte Fransızca ile de ilgili olduğu dolaylı olarak anlatılmaktadır. Bu doğrultuda öğretim programında şu ifadeler yer verilmektedir: “*konu ve kazanımlarla ilgili olarak öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım sergilemeleri sağlanır*”. Aynı zamanda sanatla da bağlantı kurulması gerektiği “*öğrencilerin civardaki alanı gösteren ürünler üretmesi sağlanır (maketler, planlar, fotoğraflar)*” ve “*öğrencilerin okulu ve okulun bulunduğu alanı betimleyen çizimler yapmalarına olanak verilir*” şeklindeki ifadelerden anlaşılmaktadır. Bu bilgiler ışığında ikinci temaya ait birinci konu kapsamındaki kazanımların ve içeriklerin disiplinlerarası bir yaklaşım ile hazırlandığı ve bu dersin disiplinlerarası bir tarzda işlenmesi gerektiği görülmektedir.

Tablo 6 ele alındığında ikinci temanın birinci konusuna yönelik ikinci ana kazanımın “*bir harita, küre ya da dijital ekran üzerinde bir yeri bulur*” biçiminde oluşturulduğu görülmektedir. Bu ana kazanıma bağlı alt kazanımda genç bireylerin; dünyanın ve yerin küresel görünümünü kavramaları, çalışılan alanları bir küre veya harita üzerinde bulmaları, kendi bölgesinin, Fransa'nın, Avrupa'nın ve diğer kıtaların konumunu bulmaları ve dünyanın farklı tip yıldızlardan oluşan çok engin bir evrenin bir parçasını oluşturduğunu bilmeleri istenmektedir. Bu bağlamda öğretim programında yakından uzağa ve bilinenden bilinmeyene ilkelerinin altı çizilmektedir. Ülkelerin, kıtaların, okyanusların konu edildiği bu bölümde; okyanusların, denizlerin, kıtaların ekvatorun ve kutupların konumunu bulmak için haritaların, dijital haritaların, düzlemkürelerin ve kürelerin öğretmenler tarafından kullanılması gerekmektedir. Aynı şekilde mevsimler ve aylar bu kısımda işlenmeli ve bu bağlamda güneş sistemi haritalarından yararlanılmalıdır.

Dünyayı Sorgulamak dersinin “Alanı ve Zamanı Sorgulamak” adlı ikinci temasının “*Zamanda Konumlanmak*” başlıklı ikinci konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

“Zamanda Konumlanmak” Konusuna Yönelik Kazanımlar, İçerik ve Eğitim Durumları

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Kendini zamanda konumlandırır ve onu gösterir.	<i>Zamanın döngüsel ritimlerini tanımlar. Saati ve tarihleri okur.</i> - Gece ve gündüz ardışıklığı - Günlerin, haftaların, ayların, mevsimlerin döngüsel karakteri - Günün saatlere bölünmesi - Haftanın günlere bölünmesi <i>Süreleri ölçer, sayar, karşılaştırır.</i>	- Zamansal işaretleri göstermek için takvimler (yıl, ay, hafta, gün) - Haftanın günlerinin döngüsel doğasını vurgulamak için “günlerin çarkı” - Bir günlük çalışma programı - Zamanı kodlayan bazı tekrarları belirlemek için saat, sarkaç, güneş

	<ul style="list-style-type: none"> - Sürenin ölçü birimleri: Gün, hafta, saat, dakika, saniye, ay, yıl, yüzyıl, binyıl - Sürenin ölçü birimleri arasındaki bağlantılar <i>Olayları birbiriyle ilişkili olarak sıralar.</i> - Günlük, haftalık, tekrarlanan olaylar ve onların birbirlerine göre konumu - Süreklilik, ardışıklık, öncelik, sonralık, zamandaşlık 	<ul style="list-style-type: none"> saati - Bu ders matematik ile bağlantılı olarak işlenir - Kum saati, saat, dijital saat, kronometre kullanır - Özel tarihleri (tarihsel ve kişisel) bulmak ve yerleştirmek için takvimler - Belirli bir zamandaki olayları bulmak ve yerleştirmek için zaman çizelgeleri (önce, sonra, boyunca, günler, aylar, yıllar önce) - Bir hikayedeki olayların zamansal durumu
Uzun bir zaman aralığındaki bazı olayları konumlandırır ve gösterir.	<p><i>Geçen ve geri döndürülemez zamanı fark eder.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Anne babanın hayatı - Yaşayan nesiller ve aile hafızası - Yaşam modları bağlamında toplumların dönüşümü (beslenme, yerleşme, kıyafetler, araç-gereçler, savaşlar, göçler) <p><i>Batı dünyasının, özelde de Fransa'nın tarihsel dönemlerini, bazı önemli tarihlerini ve önemli kişiliklerini saptar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bazı kişilikler ve tarihler 	<ul style="list-style-type: none"> - Zamanın geri döndürülemeyeceğinden dolayı tasalanmak için duvar takvimi - Farklı ölçekli zaman çetvelleri kullanır ve hazırlar (kronoloji, soyağacı, tarih cetveli) - Sınıfta, okulda, semtte, şehirde, ülkede ya da dünyada yaşanmış olayları basit kronolojik bir cetvel üzerinde göstermek - Geçmiş öğrenmek için: Yerel kaynaklar (abideler, mimari), hikayeler, tanıklar, filmler

Öğretim programında Dünyayı Sorgulamak dersinde öğrencilerin tarihle ilgili temel bilgileri kazanacağı dile getirilmektedir. Bu bağlamda ders kapsamında tarihin belli başlı dönemlerine özgü olayların, karakterlerin ve yaşam tarzlarının Fransa, Batı Dünyası ve bazı karakteristik coğrafi ortamlar bağlamında ele alınacağı anlatılmaktadır. Tablo 7 incelendiğinde ikinci temanın ikinci konusuna yönelik ilk ana kazanımın öğrencilerin kendilerini zamanda konumlandırmalarına ve bu konumlarını çeşitli şekillerde göstermelerine yönelik olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğretim programında yer alan alt kazanımların öğrencilerin; zamanın döngüsel ritimlerini tanımlarını, saati ve tarihleri okumalarını, süreleri ölçmelerini, saymalarını ve karşılaştırmalarını, olayları birbiriyle ilişkili olarak sıralamalarını amaçladığı tespit edilmektedir. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için kazanımlar kapsamında oluşturulan içerikte; gece ve gündüz ardışıklığı, günlerin, haftaların, ayların, mevsimlerin döngüsel karakteri, günün saatlere bölünmesi, haftanın günlere bölünmesi, sürenin ölçü birimleri: Gün, hafta, saat, dakika, saniye, ay, yıl, yüzyıl, binyıl, sürenin ölçü birimleri arasındaki bağlantılar, günlük, haftalık, tekrarlanan olaylar ve onların birbirlerine göre konumu, süreklilik, ardışıklık, öncelik, sonralık, zamandaşlık gibi konulara yer verildiği görülmektedir. Öğretim programında eğitim durumlarına yönelik olarak yapılan açıklamalarda bu konuların mümkün olduğunca somutlaştırılarak, öğrencileri aktif bir şekilde işe katarak ve materyaller kullanarak işlenmesi gerektiği dile getirilmektedir. Ayrıca öğretimin disiplinlerarası bir biçimde sürdürülmesine yönelik olarak doğrudan ifadelerle yer verilmektedir. Bu kapsamda matematikle ilişki olarak ders işlenmesi bağlamında “*Bu ders matematik ile bağlantılı olarak işlenir*” ifadelerine yer verilmektedir. Aynı şekilde dolaylı olarak edebiyatın da işe dahil edilmesiyle ilgili olarak “*Bir hikayedeki olayların zamansal durumu*” ifadeleri kullanılmaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde ikinci temanın ikinci konusunun ikinci ana kazanımının “*uzun bir zaman aralığındaki bazı olayları konumlandırır ve gösterir*” şeklinde oluşturulduğu görülmektedir. Bu kazanım kapsamındaki alt kazanımların ise öğrencilerin geçen ve geri

döndürülemez zamanı fark etmelerine, batı dünyasının, özelde de Fransa'nın tarihsel dönemlerini, bazı önemli tarihlerini ve önemli kişiliklerini saptamaya yönelik olduğu tespit edilmektedir. Bu kazanımlarla ilgili olarak; anne babanın hayatı, yaşayan nesiller ve aile hafızası, yaşam modları bağlamında toplumların dönüşümü (beslenme, yerleşme, kıyafetler, araç-gereçler, savaşlar, göçler) gibi konular ele alınmaktadır. Öğretim programında içeriğin öğrenciye somut bir şekilde sunulması, öğrencinin kazanımlara yönelik olarak ürünler ortaya koymasına beklenmektedir. Aynı zamanda öğretim programı içeriğinin bu bölümünün de disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğu görülmektedir. Çünkü konu ve kazanımlar ele alınırken tarih, sanat ve edebiyatın da işe koşulması gerektiği öğretim programında yer alan şu ifadelerde dolaylı olarak anlatılmaktadır: “*Geçmiş öğrenmek için: Yerel kaynaklar (abideler, mimari), hikayeler, tanıklar, filmler*”.

Dünyayı Sorgulamak dersinin “Alanı ve Zamanı Sorgulamak” adlı ikinci temasının “*Dünyanın organizasyonunu incelemek*” başlıklı üçüncü konusuna ait ana kazanımlar, alt kazanımlar, içerik ve eğitim durumları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

“Dünyanın Organizasyonunu İncelemek” Konusuna Yönelik Kazanımlar, İçerik ve Eğitim Durumları

Ana Kazanımlar	Alt Kazanımlar	Eğitim Durumları
Yaşam biçimlerini karşılaştırır.	<i>Farklı çağlardaki ya da farklı kültürlerdeki yaşam biçimlerini (beslenme, yerleşme, kıyafetler, araç-gereçler, savaşlar, göçler...) karşılaştırır.</i> - Yaşam biçimlerini karşılaştırmaya izin veren bazı unsurlar: Beslenme, yerleşme, kıyafetler, araç-gereçler, savaşlar, göçler... - Tarih boyunca kadınların ve erkeklerin yaşam biçimleri ve değişimler - Çok simgesel bazı alanlarda karakteristik yaşam biçimleri	- Dokümanlar, dijital dokümanlar, belgeseller, tanık okuma ve dinleme, hikayeler
Bir yaşam alanının nasıl organize edildiğini kavrar.	<i>Mahalleyi, köyü, şehri ve onların başlıca alanlarını keşfeder.</i> - Çok yakın (okul, park, yürüyüş parkuru...), yakın ve daha kompleks (mahalle, köy, şehir merkezi, alışveriş merkezi...) alanlar - Kartografik dokümanlardan, hava ve yer manzarası fotoğraflarından yola çıkarak uzay organizasyonları - Fransa'daki şehirlerin basit bir tematik haritası - Şehirdeki aktörlerin (belediye, vatandaşlar, esnaflar...) bazı rolleri - Temel güvenlik kuralları	- Yerle ilgili çekilen fotoğraflar, resimler; havadan çekilmiş fotoğraflar, yazılımlar; planlar, topografik haritalar; büyük şehirlerin nüfusunu gösteren rakamsal tablolar
Manzaraları tanımlar.	<i>Farklı manzaraları tanır: Kıyılar, dağlar, kırlar, şehirler, çöller...</i> - Yaşam alanlarına göre başlıca Fransız manzaraları - Gezegeenin bazı manzaraları ve onların özellikleri	- Yeri gösteren fotoğraflar, havadan çekilen fotoğraflar, yerküre, düzlemküre, belgeseller

Öğretim programında Tablo 8’de yer alan içeriğe yönelik olarak yapılmış olan açıklamalarda ilkokul 1. sınıfta öğrencilerin; anne, baba, büyükanne ve büyükbabalarının yaşam biçimlerini gözlemlenmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin daha uzak çevrelerindeki yaşam biçimlerini de gözlemlenmelerinin ve karşılaştırmalarının yararlı olacağı vurgulanmaktadır. Bütün bunları bir proje dahilinde yapmalarının ve varmış oldukları sonuçları sınıf ortamında sunmalarının eğitim öğretimin niteliğini arttıracakları belirtilmektedir. İlkokul 2. sınıfta ise öğrencilerin üç ya da dört jenerasyonun yaşam biçimindeki dönüşümü kavramaları beklenmektedir. Yakın ve uzak ortamlardaki insan toplumlarının karakteristik özelliklerini ve yaşam biçimlerini (insanlar şehirde, kırdaki, Fransa’da veya başka yerlerde nasıl yaşıyor) karşılaştırmaları istenmektedir. Öğretim programında ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin kadın ya da erkek, büyük ya da küçük bazı kişiliklerin (bir köylü, bir zanaatkar, bir esnaf, bir işçi, bir asker, bir yazar, bir bilgin, bir müzisyen, bir sporcu...) yaşam biçimlerini keşfetmeleri, karşılaştırmaları ve tarihin akışında meydana gelen dönüşümleri kavramaları gerektiğinin altı çizilmektedir. Karşılaştırma kriterleri doğrultusunda diğer toplumların nasıl yaşadıklarını ve doğal ortama nasıl uyum sağladıklarını (yaşam alanı, beslenme, kıyafetler, alışkanlıklar, iklimin önemi, yerleşme...) keşfedecekleri belirtilmektedir. Yakın bir şehir ortamıyla ilgili olarak verilecek bir örnekten yola çıkarak öğrencilerin toplumların yaşadıkları yerde nasıl organize olduklarını ve aktivitelerini (ticaret, endüstri, yönetim vb.) nasıl gerçekleştirdiklerini inceleyecekleri söylenmektedir.

Tablo 8 incelendiğinde ikinci temanın üçüncü konusuna yönelik ilk ana kazanımın öğrencilerin yaşam biçimlerini karşılaştırmalarına yönelik olduğu görülmektedir. Bu kazanım kapsamındaki alt kazanımın öğrencilerin farklı çağlardaki veya farklı kültürlerdeki yaşam biçimlerini karşılaştırmalarına yönelik olduğu tespit edilmektedir. Bu kazanımlarla ilgili olarak; yaşam biçimlerini karşılaştırmaya izin veren bazı unsurlar (beslenme, yerleşme, kıyafetler, araç-gereçler, savaşlar, göçler, vb.), tarih boyunca kadınların ve erkeklerin yaşam biçimleri ve değişimler, çok simgesel bazı ele alınmaktadır. Eğitim durumlarına yönelik olarak ise dokümanlar, dijital dokümanlar, belgeseller, tanık okuma ve dinleme, hikayeler gibi materyaller ve etkinlikler önerilmektedir. Konu çerçevesindeki ikinci ana kazanımın bir yaşam alanının nasıl organize edildiğini kavramayla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu kazanımla genç bireylerin Mahalleyi, köyü, şehri ve onların başlıca alanlarını keşfetmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda eğitim durumlarında çok yakın (okul, park, yürüyüş parkuru...), yakın ve daha kompleks (mahalle, köy, şehir merkezi, alışveriş merkezi...) alanların incelenmesi, kartografik dokümanlardan, hava ve yer manzarası fotoğraflarından yola çıkarak uzay organizasyonlarının, Fransa’daki şehirlerin basit bir tematik haritasının, şehirdeki aktörlerin (belediye, vatandaşlar, esnaflar...) bazı rollerinin ve temel güvenlik kurallarının incelenmesi önerilmektedir. Tablo 8’deki bilgiler ve öğretim programındaki açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda Dünyayı Sorgulamak dersi öğretim programı içeriğinde yer alan ikinci temanın üçüncü konusunun disiplinlerarası bir yaklaşım ile oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Öğretim Programının “Öğrenmelerin Kesişmesi” Adlı Bölümüne İlişkin Bulgular

Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programının son bölümü “Öğrenmelerin Kesişmesi” olarak adlandırılmış ve dersin disiplinlerarası yönüne ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bu bölümde Dünyayı Sorgulamak adlı dersin öncelikle matematikle ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Çünkü bu derste öğrencilerden tablo okumaları, not almaları, ölçüm yapmaları ve çizelge oluşturmaları istenmektedir. Öğrenciler teknik araçlar yaptıkları sırada büyüklük ölçülerini ve geometrik kavramları kullanmaktadırlar. Ayrıca olayları ve yerleri bulmak için zamansal ve mekansal ipuçlarını, zamanı gösteren araçları ve haritaları kullanmaktadırlar. Dolayısı ile bu ders tarih ve coğrafya ile de sıkı bir ilişki içerisindedir. Dünyayı Sorgulamak dersinde kasların, tendonların ve kemiklerin fiziksel hareketlerdeki fonksiyonu, hareketlerin ve fiziksel aktivitelerin vücut üzerindeki faydaları anlatılmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersiyile doğrudan ilişki kurulmaktadır. Öte yandan öğretim programının bu bölümünde nesnelere tanımlama ve

tasarlama sürecinde çok sayıda kelimeyle tanışacakları ve bu kelimeleri kavrayacakları ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin bir eylemi tanımlamak için fiilleri zamanlara ve kişilere uygun olarak, neden sonuç ilişkisi içerisinde kullanacakları ve kelimeleri ardışık olarak sıralayacakları dile getirilmektedir. Öğrencilerin derste yazmanın kurallarını daha iyi kavrayacakları, hızlı not alacakları, listeler ve tablolar hazırlayacakları, dokümanları öğretmenlerin yardımıyla detaylandıracakları anlatılmaktadır. Bu bağlamda Dünyayı Sorgulamak dersinin öğrencilerin aynı zamanda yazılı ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilmektedir.

Öğretim programının bu bölümünde dersin ahlak ve vatandaşlık eğitimiyle bağlantılı olduğu dile getirilmektedir. Öğrencilerin fikirlerini toplu tartışmalarda karşılaştıracakları, zevklerini geliştirebilecekleri, kendilerine olan güvenlerinin arttıracakları, farklılıklara yönelik olarak hoşgörülü olacakları, sorunluluk duygularını geliştirecekleri ifade edilmektedir. Ayrıca teknik araçlar tasarladıkları ve ürettikleri sırada sanatsal becerilerini geliştirme imkanı bulabilecekleri vurgulanmaktadır. Müfredatı gereği bu dersin fizik, kimya ve biyoloji gibi alanlarla da doğrudan ilişkili olduğunun altı çizilmektedir. Bu bilgiler ışığında öğretim programında Dünyayı Sorgulamak dersinin disiplinlerarası bir ders olduğunun sıklıkla vurgulandığı görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Fransa'daki ilkokulların 1., 2. ve 3. sınıf seviyelerinde okutulmakta olan Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programının genel yapısının; genel amaçlar – beceriler – içerik (temalar, konular, kazanımlar, alt kazanımlar, eğitim durumları) – öğrenmelerin kesişmesi şeklinde oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programında ilk olarak genel amaçlardan bahsedildiği, ardından becerilerin ve içeriğin sunulduğu görülmüştür. İçerik bölümünde; temaların, yine her temaya ait konuların, bu konular kapsamında ana kazanımların ve ana kazanımlara ait alt kazanımların yer aldığı tespit edilmiştir. Öte yandan içerik bölümünde ana ve alt kazanımlara yönelik olarak değinilmesi gereken konuların ve eğitim durumlarına yönelik bilgilerin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programının en sonunda ise dersin diğer disiplinlerle olan ilişkisini anlatan bir bölümün (öğrenmelerin kesişmesi) bulunduğu belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında öğretim programının bölüm bölüm ayrıntılı bir şekilde oluşturulduğu söylenebilir. Çünkü programın genel amaçları, beceriler ve içerik belirsizliğe yer verilmeyecek şekilde düzenlenmiştir. Özellikle içerik bölümünde eğitim durumlarıyla ilgili bilgilerin yeterli olduğu görülmektedir. Öğretim programının genel yapısıyla ilgili bu niteliklerinin programın güçlü yönlerinden bir kısmını oluşturduğu ifade edilebilir. Öte yandan öğretim programında değerlendirmeyle ilgili herhangi bir bilginin yer almadığı görülmektedir. Bu durumun programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin işini zorlaştıracağı ve belirsizliğe neden olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu durumun öğretim programının zayıf yönlerinden birini oluşturduğu belirtilebilir. Öğretmenlerin yapmış oldukları değerlendirmeler öğrencilerin akademik başarısı ile doğrudan ilgilidir (Marzano, 2006). Bangert-Drowns ve diğerleri (1991) tarafından yapılan çalışmada, değerlendirmenin sıklığı arttıkça öğrencilerin derse yönelik başarılarının da arttığı görülmüştür. Ancak öğretmenlerin sınıf içi değerlendirmeyle ilgili çeşitli donanımlara sahip olmaları gerekmektedir. Bu her zaman mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle öğretim programlarında değerlendirmeye yönelik bilgilendirmelerin ve önerilerin yer alması önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretim programının son bölümünde Dünyayı Sorgulamak dersinin diğer disiplinlerle olan ilişkisinin net bir biçimde örnekler üzerinden anlatıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bölümde dersin disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin öğretim sürecini yine disiplinlerarası bir anlayışla sürdürmeleri bakımından programda yer alan bu anlatımların önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretim programında dersin disiplinlerarasılığıyla ilgili bir bölümün bulunmasının olumlu bir özellik olduğu belirtilebilir.

Öğretim programında genel amaçların ayrıntılı bir biçimde açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu amaçlarda öğrencilerin anaokulunda onları çevreleyen dünyayı gözlemledikleri ve inceledikleri ifade edilmiştir. İlkokulun ilk üç sınıf seviyesinde ise daha belirgin bir tutumla sorgulamalarının, bu sorgulamayı ilk bilimsel becerileriyle yapmalarının dersinin amaçlarından biri olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda dersin öğrencilerde sorgulama becerisi kazandırmayı ve öğrencilerde belirli bir bilimsel düşünce sistemi oluşturmayı amaçladığı ifade edilebilir. Ayrıca öğrencilerin dünyayı anlamaları ve betimlemeleri için gerekli bilgileri edinmelerine yardımcı olmak bu dersin bir diğer genel amacı olduğu programda vurgulanmıştır. Dünyayı anlamak için çok sayıda disipline yönelik incelemeler yapmak ve bu disiplinler ile ilgili bilgiler edinmek gerekmektedir. Bu bağlamda Dünyayı Sorgulamak dersinin genel amaçlarının çok sayıda disiplini kapsayacak şekilde yapılandırıldığı ifade edilebilir. Dersin en önemli amaçlarından birinin vatandaşlık eğitimine katkıda bulunmak olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında öğretim programında vatandaşlık eğitiminin önemsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte programın, öğretimin temel ilkelerinden olan yaşama yakınlık yani hayatilik ilkesine uygun olarak hazırlandığı söylenebilir. Çünkü öğretim programının genel amaçlarından biri; “öğrencilerin bütün eğitim yaşamları boyunca sağlayacakları öğrenimler ve karşılaşacakları problemlere yönelik çözüm becerileri için temel oluşturmak” şeklinde oluşturulmuştur. Öğretim programının son genel amacında ise bu dersin en önemli amaçlarından birinin öğrencilerin disiplinlerarası bir düşünce yapısı geliştirmelerini sağlamak olduğu belirtilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Dünyayı Sorgulamak dersi kapsamındaki temaların, konuların ve kazanımların çok sayıda disiplini ilgilendirecek bir şekilde, sistematik bir yapıyla oluşturulduğunun altı çizilmiştir. Bu bağlamda öğretim programının genel amaçlarının disiplinlerarası bir tarzda düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim programında çeşitli kategorilerde toplamda 14 becerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Becerilerin pek çok disiplinle ilişkili olarak bütüncül bir bakış açısıyla oluşturulduğu görülmüştür. İlkokul eğitimiyle öğrencilerin; bugünün dünyasına uyum sağlayabilmeleri, yeni beceriler ve yetkinlikler ile donatılabilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle deneyimler yaşayarak çağın gerektirdiği becerileri kazanmaları önemlidir. Günümüz dünyasında her alanda yaşanan hızlı değişimler, özellikle bilgi ve teknoloji alanında çok daha belirgin hal almış ve bu durum, insanların sürekli olarak kendilerini yenilemesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Güney Manavoğlu, 2022). Öğretim programında yer alan beceriler de; öğrencilerin araştırma ve inceleme yapabilmelerine, bilimsel yöntemleri tanıyabilmelerine, bilimsel araştırma basamaklarını tanıyabilmelerine ve kullanabilmelerine, gündelik hayata bilinçli bir şekilde bakabilmelerine, gündelik yaşamla ilgili basit aletler ve montajlar yapabilmelerine, araştırma ve inceleme esnasında uygun metot, araç ve gereçleri dikkatli bir şekilde kullanabilmelerine, ana dilleri olan Fransızca’yı etkili bir biçimde kullanabilmelerine ve etkili iletişim kurabilmelerine, yazılı ve görsel kaynakları okuyabilmelerine, anlayabilmelerine ve sunabilmelerine, dijital araçları yararlarıyla birlikte keşfedebilmelerine yöneliktir. Bu bilgiler ışığında öğretim programında yer alan bu becerilerle, öğrencilerin çağın gerekleri doğrultusunda hazırlanmasının ve onların çeşitli becerilerle donatılmasının hedeflendiği söylenebilir.

Öğretim programının içerik bölümünde temaların ve konuların yer aldığı ve her konuya yönelik ana kazanımların, ana kazanımlar kapsamında alt kazanımların ve bu alt kazanımlara yönelik değinilmesi gereken hususların sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra her kazanımla ilgili eğitim durumlarına (öğrenciler için kaynaklar, örnek aktiviteler ve örnek durumlar) yönelik bilgilerin verildiği tespit edilmiştir. Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programı içeriğinde yer alan tema ve konuların; dünyayı tanımaya, nesnelere, maddeyi ve maddenin biçimlerini (sıvı, katı ve gaz) kavramaya, teknik araçların ne olduğunu, hangi ihtiyaçları karşılamaya yönelik olduğunu ve nasıl çalıştığını anlamaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda bu derste yer alan tema ve konularla öğrencilerin; tarih, coğrafya ve sosyoloji gibi disiplinlere ait kazanımlar elde etmelerinin amaçlandığı belirlenmiştir. Öğretim

programı içeriğinin hem sosyal bilimlere hem de fen bilimlerine yönelik öğeleri barındırdığı ve disiplinlerarası bir biçimde oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Programının içeriğinin genel amaçlarla uyumlu olduğu belirlenmiştir. Kazanımlara ulaşmaya aracılık eden ve öğretim programının ikinci ögesi durumunda olan, içeriktir. İçerik, öğrencilerin hedef davranışları kazanması amacıyla seçilen düzenli bilgileri kapsar (Demirel, 2012). Bunun yanı sıra öğretim programı içeriğinde yer alan konuların, kazanımların ve eğitim durumlarının uyumlu olduğu görülmüştür. Öte yandan öğretim programı içeriğinin disiplinlerarası bir yaklaşımla düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçların öğretim programının güçlü yanlarını oluşturduğu söylenebilir. Ancak öğretim programında ölçme ve değerlendirmeye ilgili bir bölümün yer almadığı, hatta içerikte değerlendirmeye yönelik bilgilere ve önerilere yer verilmediği tespit edilmiştir. Oysa öğretim programının dördüncü ve son ögesi ise değerlendirmedir. Değerlendirme ögesi, öğretim programının amaçlamış olduğu hedef davranışların genç bireyler tarafından ne düzeyde kazanıldığına veya kazanılmadığının belirlendiği ögedir (Görgeç, 2017). Bu nedenle öğretim programında ölçme ve değerlendirmeye yönelik bir kısmın veya açıklamanın olmayışı bir eksiklik olarak görülmektedir. Ancak bu durum Frankofon ülkelerde süreç odaklı değerlendirmeye büyük önem verilmesi ve bu ülkelerdeki program geliştirme anlayışının Türkiye’deki program geliştirme anlayışından biraz farklı olması nedeniyle bir dereceye kadar normal karşılanabilir. Ancak yine de değerlendirmeye ilgili daha net bir çerçevenin çizilmesinin yararlı olacağı düşünülebilir. İçeriğin sınıf seviyelerine göre değil de ilkökul 1., 2. ve 3. sınıfları kapsayacak şekilde bir bütün olarak oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğrenci özellikleri sınıf seviyelerine göre değişebilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde içeriğin sınıf seviyelerine göre düzenlenmemiş olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programının son bölümünün “Öğrenmelerin Kesişmesi” olarak adlandırıldığı ve dersin disiplinlerarası yönüne ilişkin açıklamaların yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıklamalarda dersin matematik, geometri, tarih, coğrafya, spor, Fransızca, ahlak ve vatandaşlık eğitimi, fizik, kimya ve biyoloji gibi disiplinlerle yakından ilişkili olduğu, Dünyayı Sorgulamak Dersi Öğretim Programının bu disiplinlerle ilişkili olarak şekillendirildiği örneklerle ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Öğretim programının bütün bölümleri incelenmiş ve programın disiplinlerarası bir bakış açısıyla düzenlendiği görülmüştür. Bunun yanı sıra öğretim programında disiplinlerarasılığa yönelik ayrı bir bölüme yer verilmiş olması olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu derste öğrencilerin çok sayıda sosyal ve fen bilimlerine yönelik disiplinlerle ilgili temel bilgi ve becerileri kazanmaları beklenmektedir. Bu bağlamda öğretim programının disiplinlerarası bir şekilde yapılandırılması dersin amaçlarına ulaşması açısından önemlidir.

Öneriler:

- Öğretim programında değerlendirmeye yönelik herhangi bir bölümün olmadığı ve içerik bölümünde yer alan eğitim durumlarında da değerlendirmeye ilgili bilgilere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Oysa öğretim programının dördüncü ve son ögesi ise değerlendirmedir. Değerlendirme ögesi, öğretim programının amaçlamış olduğu hedef davranışların genç bireyler tarafından ne düzeyde kazanıldığına veya kazanılmadığının belirlendiği ögedir. Frankofon ülkelerde süreç odaklı değerlendirmeye büyük önem verilmesi ve bu ülkelerdeki program geliştirme anlayışının Türkiye’deki program geliştirme anlayışından biraz farklı olması gibi nedenlerle bu durum bir dereceye kadar normal karşılanabilir. Ancak yine de değerlendirmeye ilgili daha net bir çerçevenin çizilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Öğretim programında içeriğin sınıf seviyelerine göre değil de ilkökulun ilk üç sınıfını kapsayacak şekilde bir bütün olarak düzenlendiği görülmüştür. Ancak öğrenci özellikleri sınıf seviyelerine göre değişebilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde

içeriğın sınıf seviyelerine göre düzenlenmemiş olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. İçerik sınıf seviyelerine göre düzenlenebilir.

- Öğretim Programında dersin ve programın disiplinlerarasıydılığıyla ilgili açıklamalar bulunan ayrı bir bölüme yer verilmiştir. Dersin ve programın disiplinlerarası özelliğinin ayrı bir başlık altında açıklanması programın güçlü yönlerinden birini oluşturmaktadır. Çünkü bu dersin amacına ulaşabilmesi dersin disiplinlerarası bir yaklaşımla sürdürülebilmesine bağılıdır. Ancak Türkiye'deki Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelendiğinde dersin disiplinlerarasıydılığını anlatan bir bölümün olmadığı görülmektedir. Diğer başlıklarda da dersin disiplinlerarası özelliğine çok değinilmediği tespit edilmektedir. Türkiye'de okutulmakta olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında da ayrı bir başlık altında bu dersin disiplinlerarası özelliği açıklanabilir.

KAYNAKÇA

- Aladağ, E. & Şahinkaya, N. (2013). Sınıf öğretmen adaylarının grafikler ile ilgili görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 309-328.
- Alquati, R. (2022). Analyses sur la formation. *Cahiers du GRM*, 20, 1-11. <https://doi.org/10.4000/grm.3978>
- Alp, E. (2010). *Disiplinler arası öğretim yaklaşımının öğrencilerin olasılık konusundaki akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Apostel, L. (1970). *Interdisciplinary; problems of teaching and research in universities*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Arslan, Y. (2018). Ortaokul ve lise beden eğitimi ve spor dersi programları. A. Uzunöz & V. Aktepe (Editörler), *Özel Eğitim Yöntemleri Cilt 2* içinde (s. 71-97). Pegem Akademi.
- Arslantaş, B. (2006). *İlköğretim 4. sınıf beden eğitimi dersi futbol temel becerilerinin disiplinlerarası öğretim yaklaşımına göre öğretiminde model bir uygulama*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Aybek, B. (2001). Disiplinlerarası (bütünleştirilmiş) öğretim yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3, 1-7.
- Bangert-Drowns, R. L., Kulik, J. A. & Kulik, C. L. C. (1991). Effects of frequent classroom testing. *The Journal of Educational Research*, 85(2), 89-99. <https://doi.org/10.1080/00220671.1991.10702818>
- Berthod, L. & Laroque, L. (2021). Lectures réelles et lectures prescrites au CP : quelle articulation possible ?. *Strenæ*, 19, 3-15. <https://doi.org/10.4000/strenæ.8828>
- Bolat, Y. (2016). *Kavram temelli disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan ünitenin otantik değerlendirmesine yönelik bir eylem araştırması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Cervetti, N., Barber, J., Dorph, R., Pearson, P. & Goldschmidt, P. (2012). The impact of an integrated approach to science and literacy in elementary school classrooms. *The Journal of Research in Science Teaching*, 49(5), 631-638.

- Cone, T. P., Werner, P., Cone, S. L. & Woods, A. M. (1998). *Interdisciplinary teaching through physical education*. Human Kinetics Publishing.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage
- Çelik, İ. (2017). *Tarih öğretiminde disiplinler arası ilişkilendirmelerin kullanımı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Demir, E. (2009). *İlköğretim ikinci sınıflarda uygulanan disiplinler arası bütüncül öğretim yaklaşımının etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (19. Baskı)*. Pegem Akademi.
- Demirel, Ö., Tuncel, İ., Demirhan, C. & Demir, K. (2008). Çoklu zekâ kuramı ile disiplinlerarası yaklaşımı temel alan uygulamalara ilişkin öğretmen-öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 14-25.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Erickson, H.L. (1995). *Stirring the head, heart and soul. Redefining curriculum and instruction*. Corwin Press.
- Forster, N. (1994). The analysis of company documentation. C. Cassell & G. Symon (Ed.) içinde, *Qualitative Methods in Organizational Research, a Practical Guide* (s. 147-166). SAGE publication.
- Görgen, İ. (2017). Program geliştirmede temel kavramlar. H. Şeker (Haz.) *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar Yaklaşımlar* (s. 1-18). Anı Yayıncılık.
- Güney Manavoğlu, A. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine kazandırmaya çalıştığı 21. yüzyıl becerileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Haider, M. & Fölling Albers, M. (2020). Auswirkungen von analogiemodellen auf den aufbau konzeptuellen wissens im sachunterricht der grundschule – beispiel stromkreis. *Unterrichtswissenschaft: Zeitschrift für Lernforschung*, 48, 469-491. <https://doi.org/10.1007/s42010-020-00077-5>
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing qualitative research: A primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1), 47-63.
- İpekçi, S. (2018). *Altıncı sınıf matematik öğretim programı ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi program tasarısının etkililiğinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Jacobs, H. H. (1989). The growing need for interdisciplinary curriculum content. H.H. Jacobs (Ed.), *Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation*. ASCD.
- Kara, N. (2021). *Hayat bilgisi dersinin disiplinler arası öğretimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Kara, İ. (2022). *Fransa'daki ortaokullarda vatandaşlık eğitiminin incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karakuş, M. & Aslan, S. (2016). İlkokulda disiplinler arası öğretime yönelik mevcut durumun incelenmesi. *İlköğretim-Online*, 15(4), 1325-1344.

- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Katılmış, A., Ekşi, H. & Öztürk, C. (2010). Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla bütünleştirilmiş bilimsellik odaklı karakter eğitimi programının etkililiği. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-87.
- Kaya, E. (2018). *Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin temeli: Toplu öğretim sistemi*. Pegem Akademi.
- Keçe, M. & Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinler arası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Lahire, B. (2021). *Culture écrite et inégalités scolaires. Sociologie de « l'échec scolaire » à l'école primaire*. Presses universitaires de Lyon.
- Lake, K. (1994). *Integrated curriculum*. Northwest Regional Educational Laboratory.
- Macit, B. B. (2020). *6. Sınıf Matematik öğretim programıyla bütünleştirilmiş değerler eğitiminin yaratıcı drama yöntemiyle etkililiğinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Marzano, R. J. (2006). *Classroom assessment ve grading that work*. ASCD.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (1. 2. ve 3. Sınıflar)*. MEB.
- Ministère Français De L'éducation Nationale (2015). *Programme de questionner le monde*. <https://www.education.gouv.fr/au-bo-special-du-26-novembre-2015-programmes-d-enseignement-de-l-ecole-elementaire-et-du-college-3737>
- Möller, K. (2014). Vom naturwissenschaftlichen sachunterricht zum fachunterricht – der übergang von der grundschule in die weiterführende schule. *Zeitschrift für Didaktik der Naturwissenschaften*, 20(1), 33-43.
- Newell, W. H. (2001.) A theory of interdisciplinary studies. *Issues in Integrative Studies*, 19, 1-25.
- Öztürk, İ. H. (2019). *Disiplinler arası yaklaşım temelli geliştirilen öğretim programı tasarımının fen eğitiminde eleştirel düşünme becerilerine, sorgulayıcı öğrenme becerileri algısına, derse yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Sidekli, S. & Gökdemir, A. (2016). Hayat Bilgisi öğretiminde tarih ve çocuk. S. Güven ve S. Kaymakçı (Editörler), *Hayat Bilgisi Öğretimi içinde* (s. 4s01-437). Pegem Akademi.
- Simon, C. E. (2015). *Effects of interdisciplinary experiential pedagogy on elementary social studies*. [Unpublished master's thesis]. Saint Mary's College of California.
- Stember, M. (1998). Advancing the social sciences through the interdisciplinary enterprise. (Ed. W. H. Newell). *Interdisciplinarity: Essays from the Literature*. College Entrance Examination Board.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage

- Şahbaz, N. K & Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 7(3), 2367-2382.
- Tay, B. (2017). Hayat Bilgisi: hayatın bilgisi. B. Tay (Ed.), *Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 1-43). Pegem Akademi.
- Tay, B. & Uçuş Güldalı, Ş. (2017). Hayat Bilgisi öğretiminde okul dışı öğrenme çevreleri. B. Tay (Ed.), *Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 225-256). Anı Yayıncılık.
- Tertemiz, N. & Çakmak, M. (2000). Bütünleştirilmiş program modelleri ve ilköğretim matematik dersi. *Milli Eğitim Dergisi*, 152, 34-42.
- Tezcan, Ö., Baysal, Z. N. & Nemli, B. D. (2017). Hayat bilgisi ders bütünlüğünün ve gerekliliğinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 476-492. <https://doi.org/10.14582/DUZGEF.759>
- Travers, M. (2001). *Qualitative research through case studies*. SAGE Publications.
- Turhan Türkkkan, B. (2017). *Sosyomatematiksels konularla bütünleştirilmiş matematik öğretimi: Sosyal adalet ve eşitlik değerlerine ilişkin farkındalık ile problem kurma becerisi geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Turna, Ö. & Bolat, M. (2015). Eğitimde disiplinlerarası yaklaşımın kullanıldığı tezlerin analizi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 34(1), 35-55.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Büyük Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (1986, December 5). *Report on promotional activities* (Report No. CC-86/CONF. 003/10). <https://whc.unesco.org/archive/repcom86.htm>
- White, D. J. & Carpenter, J. P. (2008). Integrating mathematics into the introductory biology laboratory course. *Proquest Science Journals*, 8(1), 22-38.
- Yalçın, O. (2020). *Disiplinler arası bağlam temelli öğrenme yaklaşımına dayalı fizik öğretim programının uygulanma süreci ile öğrencilerde bilişsel ve duyuşsal açıdan yarattığı değişimin incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Although interdisciplinary approach in education is not a new approach, it has recently become a popular issue as it helps students to bring knowledge from different disciplines together. It is an approach that directs learners to a higher level of thinking such as analysis, synthesis and evaluation through concepts. The interdisciplinary approach plays an important role in providing a lively learning environment, developing students' creativity, drawing their attention in the course, helping them learn meaningfully and providing them with systematic thinking skills (Aybek, 2001; Katılmış et al., 2010; Karakuş & Aslan, 2016; Öztürk, 2019).

Life Sciences is one of the courses which adopts an interdisciplinary approach. Educational sciences have developed and new information about education has come out. In the light of this new information, it was thought that the primary school students would have difficulty in perceiving events and phenomena separately. Since primary school children can perceive facts, events and information as a whole, the Life Sciences course was developed with an interdisciplinary approach (Tay, 2017). In the Life Sciences course, the subjects are presented in an interdisciplinary manner as a whole rather than separately (Sidekli & Gökdemir, 2016). Due to the characteristics of the growth period, it is important to offer an interdisciplinary teaching approach for students in the primary school period. This is one of the most important reasons why interdisciplinary teaching is most intensively practiced in the first, second and third grades of primary school. The Life Sciences course, which has the characteristics of a pivot course, is a fusion of Science and Social Studies courses. In the Life Sciences course, it is seen that different fields are integrated and taught together (Tay & Uçuş Güldalı, as cited in Kara, 2021).

Countries need to closely follow the existing education systems of other countries and the educational developments in other countries in order to improve their education systems. In this context, it is especially important to explore education in developed and developing countries. The absence of studies on the Life Sciences course taught in other countries in the context of interdisciplinarity is considered as an important deficiency.

France is considered one of the most developed countries in Europe. Being a very cosmopolitan country, France attaches great importance to citizenship education. In France, a course titled, "Questioning the World" is taught as an equivalent of the Life Sciences course. Therefore, the current status and curriculum of a course such as Questioning the World, which has an important place in citizenship education, is a matter of curiosity in France. However, the relevant national literature review revealed that there is not any previous study available on the Questioning the World course and curriculum in France. This study aims to examine the Life Sciences (Questioning the World) Curriculum of France in the context of interdisciplinarity and is considered to fill an important gap in the literature. Within the scope of the aim of the study, answers to the following questions were sought.

The Curriculum of Questioning the World (Life Sciences) Course taught in primary schools in France;

1. How was it structured in terms of general structural features, skills, content, learning-teaching process and assessment?
2. How is it in terms of interdisciplinarity?

Methods

A qualitative research approach, document analysis method was used as the research design in the study., the current Life Studies Curriculum, which is currently being implemented in primary schools in France, was evaluated as a data source in the study. In this direction, the Life Sciences Course Curriculum, which was accepted by the French Ministry of National Education and lastly updated and put into practice in 2015, was accessed (<https://www.education.gouv.fr/au-bo-special-du-26-novembre-2015-programmes-d-enseignement-de-l-ecole-elementaire-et-du-college-3737>). In the study, the data was analyzed by using descriptive analysis method in which the researcher can often include direct quotations in order to reflect the findings in a striking way. The basic philosophy in descriptive analysis is to present the findings to the reader in summary and with interpretation (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Results, Discussion and Conclusion

It was concluded that the general structure of the Questioning the World course, which is taught at the 1st, 2nd and 3rd grades of primary schools in France, consisted of general objectives - skills - content - intersection of learning (themes, topics, achievements, sub-achievements, educational situations). The curriculum mentioned the general objectives first, followed by the presentation of skills and content. The content section included themes, topics belonging to each theme, main achievements within the scope of these topics and sub-achievements of the main achievements as well as the topics that should have been addressed for the main and sub-achievements and information on educational situations. At the end of the curriculum, there was a section (intersection of learning) that described the relationship of the course with other disciplines. In the light of this information, it is possible to say that the curriculum was created in detail, section by section as the general objectives, skills and content of the curriculum were organized in such a way that there was no room for ambiguity. On the other hand, it was observed that there was no information about evaluation in the curriculum, which may make it difficult for teachers, the implementers of the curriculum and cause uncertainty and is one of the weaknesses of the curriculum.

It was concluded that the general objectives were explained in detail in the curriculum. In addition, it can be stated that the general objectives of Questioning the World course were structured in a way to cover many disciplines. On the other hand, it was concluded that the curriculum included a total of 14 skills in various categories. Those skills were observed to have been created with a holistic perspective in relation to many disciplines.

It was concluded that, themes and topics were included and the main outcomes for each topic, sub-achievements within the scope of the main outcomes and the topics that should have been addressed for these sub-achievements were presented in the content section of the curriculum. In addition, information on educational situations (resources, sample activities and sample situations for students) related to each outcome was provided. It was determined that the themes and topics in the content of the Questioning the World Course Curriculum were aimed at knowing the world, understanding objects, matter and forms of matter (liquid, solid and gas), understanding what technical tools are, what they are used for and how they work. At the same time, it was determined that the themes and topics in this course were intended to help students acquire the disciplinary achievements of history, geography and sociology. It was concluded that the content of the curriculum included elements of both social sciences and sciences, was designed with an interdisciplinary approach and was found compatible with the general objectives. The absence of a section or definition for measurement and evaluation in the curriculum was considered as a deficiency. In addition, it was concluded that the content was structured as a whole to cover the 1st, 2nd and 3rd grades of primary school rather than separately according each grade. However, student characteristics may vary from grade to grade. From this point of view, the fact that the content was not designed according to each grade was considered as an important deficiency.

It was concluded that the last section of the Questioning the World Curriculum was titled, "Intersection of Learning" and there were definitions about the interdisciplinary aspect of the course. Those definitions mentioned in detail with examples that the course was closely related to disciplines such as mathematics, geometry, history, geography, sports, French, ethics and citizenship education, physics, chemistry and biology, and that the Curriculum for Questioning the World was designed in relation to these disciplines. All the sections of the curriculum were reviewed and it was observed that the curriculum was structured with an interdisciplinary perspective. In addition, the fact that there was a separate section on interdisciplinarity in the curriculum can be considered as a positive aspect.